

+

Vieni ieško Dievo, bijodami Jį prarasti,
kiti — bijodami surasti.
PASCAL

Ką reiškia “suamerikonėti” ir kas
to iš mūsų reikalauja: valstybė, Bažny-
čia?

Moterystės tikslas, jos vienybė ir
nesuardomumas.

Prityrusios moters patarimai jaunai
sužieduotinei.

Ar moterys neapkenčia vyrų?

Ar žmogus iš beždžionės?

Staline, apdovanok juos!

Laiškai

LIETUVIAMS

T U R I N Y S

MŪSŲ LINIJA — Redakcija	1
ATEINI VĒL TU — P. Orintaitė	2
KAS VERČIA AMERIKONĒTI? — J. Kidykas, S. J.	3
MOTERYSTĒS ESMĒ IR TIKSLAS — J. Vaišnys, S. J.	8
MEILĒS SŪKURIUOSE — K. Vabalkšnis	10
AR MOTERYS NEAPKENČIA VYRŲ? — J. Venckus, S. J.	15
IŠ KUR ŽMOGUS? — V. Gutauskas, S. J.	19
NESUPRASTI ATSAKYMAI — J. Vaišnys, S. J.	23
STALINE, APDOVANOK JUOS! — Nebendradarbis	24

Atsiųsta paminėti

Stasys Yla. Žmonės ir Žvėrys Dievų Miške. Kaceto pergyvenimai. 1951 m. 555 psl. Kaina 5 dol. Galima gauti leidykloj: Immaculata Press, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

Jonas Aistis. Sesuo Buitis. Poezija. 1951 m., 48 psl. Kaina 1 dol. Išleista prel. Pr. Juro lėšomis. Gaunama: J. Aistis, 48 Green St., Putnam, Conn.

Pulgis Andriušis. Sudiev, Kvietkeli! Apysaka. 181 psl., 1951 m. Išleido "Australijos Lietuvis". Kaina 1,50 dol. Knyga gaunama: Mr. V. Sulaitis, 4544 S. California Ave., Chicago, Ill.

Administracijos pranešimas

Gerbiamieji Skaitytojai, be abejo, supras, kad metų pradžioje Administracija turi labai daug darbo. Jūs mums tame darbe padėsite, jeigu:

1. Atnaujinsite prenumeratą, nelaukdami asmeniško paraginimo;

2. Nelauksite atsakymo — padėkos už prenumeratą atnaujinti pasiųstą dolerį. Paprastai visus iš Amerikos ir Kanados siunčiamus laiškuose pinigus bei čekius gauname. Ačiū visiems už pagalbą.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription one dollar. Single copy 10 cents. Entered as second-class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Telefonas: HEMlock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina 1 doleris. Atskiras numeris 10 centų.

M Ū S Ū L I N I J A

Gerbiamieji Skaitytojai,

“Laiškai Lietuviams” žengia į trečiuosius metus pastorėję ir pasipuošę viršeliais. Skaitytojai jau seniai to pageidavo. Tiesa, buvo vienas kitas, kuris viršelių nenorėjo. Sako, kad “L. L.” turi būti tikri laiškai. Jei uždėsi viršelius, jie praras savo laiškų charakterį ir taps toks žurnalas, kaip ir daugelis kitų. Gal čia ir yra kiek tiesos, bet manome, kad svarbiau turinys, o ne išviršinė išvaizda. “L. L.” ir toliau stengsis būti tikri laiškai, rašomi kiekvienam lietuviui, atvirai ir nuoširdžiai, padedant išrišti religines, moralines ir kitas su jomis susijusias problemas. Žinome, kad skaitytojams patinka ne sausi, abstraktūs išvedžiojimai, bet gyvenimiškos, tiesiai į širdį einančios mintys. Šis kelias mūsų buvo pasirinktas pačioje pradžioje, ir stengsimės, kiek galėsime, nuo jo nenukrypti. Viršeliai, manome, nekenks. Jie bus lyg vokas, kuriame laiškas yra siunčiamas.

“L. L.” yra skiriami visiems lietuviams, o ne kuriai atskirai klasei ar luomui, todėl ir juose gvildenami klausimai yra įvairūs. Savaimė suprantama, kad ne kiekvienas straipsnis kiekvienam skaitytojui bus lygiai įdomus ir lygiai naudingas. Pav., vienuolė gal nedaug sau naudos atras skyriuje “Prie šeimos židinio”; žilagalviui senukui gal nebus įdomios “Jaunimo paslaptys”; profesoriui kai kurie straipsniai atrodys per daug paprasti, o nedaug mokslo teišėjusiam — kai kurie gal ir per aukšti. Todėl, kiek bus galima, stengsimės duoti įvairiausių straipsnių, kad kiekvienas galėtų pasirinkti, kas jam naudingiau ir įdomiau.

Turinys galės įdomėti ir įvairėti tada, kai turėsime didesnę ir įvairesnę bendradarbių būrelį. Redakcijai dažnai rašo kunigai, daktarai, profesoriai, nesigailėdami pagyrimų ir padėrašinių mūsų darbui. Už tai esame dėkingi, bet iš jų laukiame dar daugiau. Laukiame straipsnių. Jeigu ir toliau į “L. L.” terašys tik pora ar trejetas jėzuitų, jie greitai išsisems, naujumo ir įvairumo jų straipsniuose nebus. Todėl labai nuoširdžiai prašome mūsų rašytojus, poetus, visuomenininkus, auklėtojus bei teologus bendradarbiauti. Dėl temų netenka varžytis ir sukti galvos — kuo jos bus įvairesnės, tuo geriau. Mums yra reikalingi ne tik religiniai ir moraliniai straipsniai, bet būtų labai naudingi ir kitų sričių klausimai, turį šiokią ar tokį ryšį su religija ir morale. Pasigendame ir dailiosios literatūros, ypač religinių novelių. Tai gi, dirva visiems talentams yra plati. Be abejo, kiekvienas pirmoj eilėj dirba iš idealizmo, norėdamas padėti savo broliams lietuviams, bet nebūsime Jūsų darbo išnaudotojai ir mokėsime bent kuklų honorarą. Už straipsnius — nuo vieno iki dviejų dolerių už spausdintą laikraščio puslapį, o už eilėraščius — nuo 10 iki 20 centų už eilutę.

Nors L. L.” skaitytojų skaičiumi, tur būt, jau bus pralenkę visus lietuviškus laikraščius, bet būtų klaidinga manyti, kad administracija yra labai turtinga. Beveik visiems skaitytojams į Vokietiją siunčiame nemokamai, o iš Australijos ir Pietų Amerikos taip pat šiose sąlygose nedaug ką galima gauti. O ir prenumeratos pigumu, tur būt, “L. L.” sumu-

ša visus rekordus. Kiti tokio didumo žurnalai dabar ima apie tris dolerius, o mes dar palikome tik vieną. Šiais metais žymiai pabrango popieris ir spaudos darbas, bet kainos nepakėlėme, nenorėdami atbaidyti neturtingų skaitytojų ir pasitikėdami lietuvišku dosnumu. Manome, kas gali, duos daugiau, kad padėtų tiems, kurie nieko negali duoti. Jei kas atsiųs bent du doleriu, gaus ir priedą — jau spausdinamą T. V. Gutausko, S. J. labai įdomią knygele “Kas žiūri ir nemato”.

Nežinia kodėl, kai kurie skaitytojai mano, kad laiškai ir klausimai, į kuriuos

mes duodame atsakymus, nėra rašyti skaitytojų, bet pačios redakcijos išgalvoti. Užtikriname, kad tai yra netiesa. Visi laiškai ir klausimai yra autentiški, rašyti pačių skaitytojų. Laukiame ir daugiau tokių laiškų ir klausimų, jie mums palengvina darbą ir parodo, kokiomis problemomis skaitytojai domisi. Atsi-prašome, kad negalime tuoj atsakyti į visus klausimus. Redakcijoje yra krūva laiškų su klausimais, ypatingai iš tikėjimo srities. Atsakysime visiems, tik turėkite kantrybės.

Redakcija

ATEINI VĖL TU

P. ORINTAITĖ

Ar tai pasaka padangių mėlio lakštus?
Ar tai rožių kvapo virpesys saldus?
O mūs širdys kaip paukštelio sparnas plasta,
Kad eini ir ateini vėl Tu!

Ilgai mes glūdėjom nuodėmėj Gomoros,
Mirkom kaip peniūkšliai žemės purvuose,
Plėšėm lelijas nuo tavojo altoriaus —
Ar nė lašo švento nēr jau mumyse?

Štai, nugirdom tavo kojų žingsnį,
Kurs ateina per siaurimą jūrų, per marias,
Lyg žolėlė pakelėj mūs sielos linksta,
Kol versmių šaltinį gaivumas atras...

Tu pagirdysi mūs širdis Dievo vynais
Ir nuprausi veidą vėl rasa skaidria,
Ir pasilgsim mes tos dangiškos tėvynės,
Kur negęsta šviesuma nė vakare...

Tad ateik su mum pabūti žemėj,
Verkti kūdikiu ir juoktis jaunuoliu,
Ir pajusti buitį mūsų taip neramią,
Ir praeiti velnio gundymų keliu...

O kai perėjęs tą sopulingą dalią,
Išdaviko skundimu numirsi kančioje,
Tu atjausi mūsų nuopuolius ir mūs negalią
— Ak, palūžta čia kad ir balčiausia lelija!

O tos žemiškos tavų kančių kelionės
Likę pėdsakai mum rožėmis gyvom žydės...
Tavo pėdsakais kentėdami čia eina žmonės
— Pagailėk ir Tu mūs kruvinos, silpnos širdies...

KAS VERČIA AMERIKONĖTI?

Šitą straipsnį spausdiname ne tušties ginčams kelti, ne ką nors pasmerkti, o vien tik tiesai iškelti. "Laiškų Lietuviams" leidėjų vienintelis ir viską nusverias tikslas yra didesnė Dievo garbė bei sielų labas. Ta Dievo garbė ir sielų labas įpareigoja mus aiškiai pasisakyti.

Redakcija.

Niekam ne paslaptis, jog lietuviškojoje Amerikos visuomenėje rungtiasi dvi srovės. Viena veržiasi kuo greičiau "prisitaikyti vietos sąlygoms" arba "suamerikonėti". Kita, priešinga, spiriasi likti lietuviška. Dar yra gerokas nušimtis nesusivokiančių, su kuria srove plaukti ir bijančių atvirai išeiti su bet katra. Ir viena ir antra srovė remiasi tam tikrais principais. Šio rašinio uždavins yra "sine ira et studio" panagrinėti, kokie principai, kokie veiksniai galėtų versti mus, lietuvius, šitame krašte protingai ir nenusižengiant savo sąžinei "suamerikonėti", ar pasilikti aiškiais lietuviais. Aišku, tas tiks ir kitų kraštų tai pačiai probemai spręsti.

Suamerikonėjimas

Pirmiausia išsiaiškintinas pats žodis "suamerikonėti". Pastebėta, jog jis ne visų vienaip yra vartojamas.

Vieni supranta, jog "suamerikonėti" reiškia pripažinti J.A.V. konstituciją ir visus teisėtus jos įstatymus; išmokti valstybės kalbą ir ją vartoti viešajame valtybiniame ir visuomenės gyvenime; susipažinti su šio krašto istorija, kultūra, civilizacija, technika; jas pripažinti ir vertinti; nuoširdžiai darbuotis ir tuo prisidėti Amerikos kultūrai ir gerovei pakelti; vengti ir žodžių ir veiksmų, galinčių pakenkti Amerikos laisvei, gerovei ir garbei; reikalui ištikus, net ginklu rankoje ginti Amerikos laisvę.

Taip "suamerikonėti" reikia, be abejo, kiekvienam sveikai protaujančiam ateiviui. Tai yra ne tik valstybinės pareigos, bet ir savigarbos reikalas. Tai viešai ir aiškiai pripažino šviesųjų lietu-

vių patrijotų raštas Clevelando angliškajai visuomenei. Malonu pažymėti, jog iki šiol nė viena atsakinga Amerikos valdžios ar visuomenės įstaiga, nė vienas rimtas laikraštis, nei paskiri įtakingi asmenys nėra apkaltinę naujųjų lietuvių ateivių nusikaltimu šitaip suprastam "amerikonizmui". Priešingai, įvairiomis progomis buvo pripažinta ir pasidžiaugta gražiu ir darniu mūsų tautiečių įsijungimu į šio krašto ekonominį ir visuomeninį bei valstybinį gyvenimą.

Su nelietuvių kilmės amerikiečiais mūsų ateiviai daugiausiai susiduria darbovietėse, mokyklose ir valdžios įstaigose. Visur jų santykiai yra geri.

Daugelis įmonių mieliau samdo lietuvius ateivius, negu senuosius, unijų raudonųjų vadukų komandiruojamus amerikiečius. Mat, darbdaviai netruko patėmyti didesnį ateivių darbštumą, sąžiningumą, tvarkingumą ir sumanumą. Jau pasirodo ir jų įnašas į ekonominį šio krašto gyvenimą. Per porą trejetą metų ima įsigyti savo namus, organizuoja biznius, statybos ir kitas bendroves. Ir tokių skaičius auga kas metai.

Ateivių jaunimas, tiek viešose tiek nelietuvių parapajinėse mokyklose, yra mėgiamas ir gerbiamas ir neretai statomas pavyzdžiu amerikoniukams. Nepaisant pirmųjų metų sunkenybių su anglų kalba, daug jų atsidūrė pirmųjų mokinių tarpe. Ir suaugusieji ateiviai uoliai mokosi anglų kalbos. Jie supranta, jog būtų negarbinga ir nenaudinga nemokėti kalbos tos šalies, kur jiems teks, jei ne visada, tai gana ilgai gyventi. Jiems yra aišku, kad keleto kalbų mokėjimas yra didelis turtas.

Domisi naujieji ateiviai ir Amerikos kultūriniu gyvenimu. Lanko muziejus, operas, teatrus, koncertus; kalbos pramokę, griebiasi literatūros, žurnalų ir laikraščių, kuo daugybė čia gimusių ir augusių negali pasigirti.

Dar nebuvo pastebėta, kad nors vienas lietuvis vaikinai iš ateivių būtų atsisakęs eiti Amerikos kariuomenėn, nors įstatymai leidžia jam atsisakyti. Nemaža jų išėjo savanoriai.

Visa tai yra aiškus ženklas, kad naujieji ateiviai yra gana "prisitaikę" naujosioms gyvenimo sąlygoms, yra gana "suamerikonėję" ta prasme, kaip aukščiau tas žodis buvo aptartas.

Ir toks "suamerikonėjimas"

Bet yra ir kitaip suprantančių "suamerikonėjimą" bei pirmuoju nepatenkintų. Jiems atrodo, jog Amerikoje apsigyvenus, būtina reikia tuojau pat užmiršti savo tėvų bei protėvių prakaitu ir krauju aplaistytą žemę; nebesirūpinti, nesijaudinti dėl tūkstančiais žudomų ir kalinamų brolių bei sesių ir nesistengti padėti jiems atgauti laisvę; kuo greičiausiai mesti savo gimtąją kalbą: namie ir lietuvių įkurtose bei išlaikomose bažnyčiose ir mokyklose bekalbėti tik angliškai; pakeisti ir savo pavardę, ar nors taip ją sutrumpinti, kad nebebūtų nė žymės, jog esi lietuviškos kilmės; nebesidomėti Lietuvos istorija, nei kultūra, nei jos ateitimi; nebetrokšti niekada jona grįžti, o savo kūną ir sielą parduoti čia už gardesnę kąsni, geresnę drabužį, automobilį ir dolerį; išsižadėti lietuviškų dainų šeimose ir pobūviuose, giesmių — bažnyčiose ir mesti visus tiek tautinius, tiek religinius mūsų tautos papročius. Yra dar manančių, jog tikras "amerikonas" turi niekinti ir peikti savo "senąjį kraują" ir viskuo žavėtis Amerikoje, nors patys amerikiečiai kai ką čia ir peiktų. Į tuos visai nekreipiame dėmesio, o tik paminime dėl pilnumo. "Suamerikonėti" jiems reiškia "nulietuvėti".

Kas tik nesutinka šitaip "suamerikonėti", yra apšaukiamas šoviniu, fanatiku, Amerikos priešu, negeru kataliku. Tokiam, aišku, ne vieta Amerikoje. Šitokį "suamerikonėjimą" turėsime galvoje, toliau svarstydami mūsų problemą.

Kas reikalauja tokio "suamerikonėjimo"?

Nereikalauja Amerikos konstitucija, nė jos įstatymai.

Nereikalauja nė Amerikos valdžios pareigūnai. Kartkartėmis teko pačiam girdėti ir mirusįjį prezidentą Rooseveltą, ir dabartinį prezidentą Trumaną, ir gubernatorių, ir kongreso bei senato atstovus didžiuojantis prieš visą pasaulį Amerikos demokratijos teikiama pilniausia laisve visoms tautinėms grupėms ir jas raginant palaikyti savo kalbą ir tradicijas. Nė vienas konsulas nereikalavo iš imigrantų pasižadėti, Amerikon atvykus, nekalbėti savo kalba, nebeleisti savo knygų ir laikraščių, nebesirūpinti savo senąja tėvyne. Vadinas, oficialioji valdančioji Amerika nereikalauja iš mūsų išsižadėti savo lietuviškumo.

Nereikalauja to nė plačioji Amerikos visuomenė. Per 14 metų sekant svarbesniąją Amerikos spaudą ir visuomeninį gyvenimą, nė karto neteko pastebėti nė vieno straipsnio, reikalaujančio šitaip "suamerikoninti" tautines mažumas. Kas metai vyksta šimtai politinių, kultūrinių ir patrijotinių organizacijų suvažiavimų. Kad nors viena jų bet kada būtų bent svarsčiusi rezoliuciją, reikalaujančią iš ateivių išsižadėti savo kalbos ir papročių. Taigi, organizuotoji Amerikos visuomenė irgi palieka pilną laisvę kiekvienai tautinei piliečių grupei pasilikti tokia, kokia ji yra ir kokia būti nori.

Lietuvių liberalų spauda ne kartą vertė visą kaltę už mūsų nutautinimą ant Katalikų Bažnyčios galvos. Reikia tikėtis, kad po J. E. Vyskupo V. Brizgio straipsnio 1951 m. rugsėjo mėnesio "AIDUOSE" tokie kaltinimai nebepasikartos. Neturėtų būti apsišvietusio lietuvių, kurs tą išsamų ir aiškų Jo Ekscencijos straipsnį apie Bažnyčios pažiūras į tautinių mažumų teises nebūtų skaitęs ir gerai apsvarstęs. Kadangi "AIDAI" nepasiekia tokio didelio skaičiaus lietuvių, kaip šitie kuklūs "Laiš-

kai", skaitau būtina čia įterpti pagrindines J. E. mintis. Ilgus metus mokėjus Romoje, turėjęs ir laiko ir progų susipažinti su Bažnyčios pažiūromis ir įstatymais, Vysk. Brizgys taip rašo:

"Bažnyčia, sekdamą Apaštalų elgesiu, neverčia visus "žyduoti", t. y. prisiminti visiems kurios nors vienos tautos kalbą, papročius. Ji leidžia pasilikti kiekvienam prie natūralių, brangių dalykų, nes tik taip žmogus gali būti ne dirbtinai, o natūraliai nuoširdžiai pamaldus. Tuo keliu einant, žmoguje tikėjimas ir tuo tikėjimu gyvenimas tampa ne kokių svetimų skoliniu iš kitos tautos, o yra jo sielai ir širdžiai nuosavas dalykas. Tikėjimas ir jo apraiškos nėra kurios nors vienos tautos monopolis, iš kurios kitos tautos turėtų tik skolintis. Tai yra kiekvienos tautos, kiekvieno individo lygiai nuosavas dalykas. Todėl jis turi plaukti ne iš kokių nors svetimų pašalinių šaltinių, o iš žmogaus visos psichikos gelmių.

Tai yra bendra Bažnyčios pažiūra. Tautų savotiškam tikėjimo pasireiškimui užtikrinti Bažnyčios įstatymų 216 kano no 4 paragrafas nustato: "Tame pačiame mieste, ar toje pačioje teritorijoje parapijų pagal kalbos ar tautybių skirtumus negalima steigti be atskiro ir specialaus leidimo; kas liečia jau įsteigtas, negalima nieko keisti, neatsiklausus Šventojo Sosto". Taigi, turint reikiamą leidimą, šalia teritorinių parapijų gali atsirasti ir parapijų atskiroms tautybėms ar atskiroms kalboms. Kaip negalima be leidimo jų steigti, taip lygiai negalima, kartą jau įsteigtose, ką nors keisti be atskiro Švento Sosto leidimo".

Kodėl? Jo Ekscelencija paaiškina: "O tai dėl to, kad ir pačius vyskupus apsaugojus nuo negirtinų pasaulinės valdžios tendencijų įtakos nusikratyti tautinėmis parapijomis. Bažnyčia toli gražu nėra palanki valstybių politikos šovinistinėms tendencijoms kuriame nors krašte visas tautybes, jų skirtingas kultūras, o ypatingai religinės kultūros apraiškas

suvirinti į vieną mišinį. Tokia valstybių tendencija paprastai atneša geravaliams žmonėms daug širdies skausmo, kai jie verčiami atsižadėti to, su kuo jie yra giliai suaugę, kas iš visų žemiškų vertybių jiems yra brangiausia. Tokios pasaulinės valdžios tendencijos kai kur surado ir dvasininkų tarpe tokio pritarimo, kokio juose neturėjo rasti. Netinkamas šios rūšies nusistatymas, kai kur buvo tai mažesnių, tai didesnių atskalų priežastimi. Tokia tendencija žalinga ir bendrai kultūrai. Bažnyčia, visada buvusi ir būdama kultūrų globėja, niekad nepritarė skirtingų kultūrų naikinimui... Iškilus tautinių religinių kultūrų pasireiškimui ginčui, Bažnyčios vadovybė ir dvasininkai visada yra skriaudžiamos ar užpultos dalies pusėje. Bažnyčia niekad nelaikė pakankamu motyvu, kad visi žmonės pakankamai moka ar nors gali išmokti valstybinės kalbos ir todėl gali ja tenkintis bažnyčioj. Tokio argumento nedera vartoti ir atskiriems dvasininkams, nes skirtingų kalbų leidimas bažnyčiose turi ne vien tik šį pagrindą: jų yra daugiau ir vertingesnių už šį. Tiesa, kartais tendencijos apginti kurią kalbą ar kitokius savus pasireiškimus bažnyčioje neranda laukiamo atgarsio ar pritarimo Bažnyčios vadovybėje, jeigu tos tendencijos kyla ne iš religinio, o vien tik iš politinio pagrindo. Tačiau kada teisingų tendencijų atveju dvasininkai atsistoja ne tikinčiųjų, o valstybės—visų vienodintojos — pusėje, tada jie neatitinka Bažnyčios minties ir dvasios...

Kas tautiško tokiose parapijose ir bažnyčiose gali būti?

Jos pirmoje eilėje yra tam, kad jose tikintieji galėtų sava kalba girdėti Dievo žodį, kad jų vaikai religijos tiesų ten galėtų išmokti sava tėvų kalba, kad ten tikintieji savo kalba galėtų atlikti išpažintį, gauti kitus religinius patarnavimus, kad ten galėtų sava kalba išmokti jiems deramų liturginių dalykų, maldų, giesmių ir tt. Tose parapijose sava kalba turėtų būti laikomos visos prieda-

mosios pamaldos, kurioms neprivaloma liturginė — mūsų liturgijoje lotynų kalba.”

Labai įsidėmėtini ir šitie J. E. žodžiai: “**Tai nėra jokia malonė, o yra teisė** (m. p. J. K.), kad savoje bažnyčioje ir sava kalba, ir savi religiniai papročiai, ir savas religinis menas jaustųsi ne kampininkai, o savi savuose namuose... Savos kalbos parapija ir jos bažnyčia yra tikintiesiems teikiama privilegija, jiems teikiama Bažnyčios vyriausio autoriteto. Tą privilegiją panaikinti, bet ką nors joje pakeisti tas autoritetas yra sau rezervavęs. Todėl kas nors kitas savo užmačiomis, pagal savo skonį negali tos privilegijos nei naikinti, nei keisti, nei siaurinti. **Ta privilegija suteikiama ne keliems asmenims, ne vienai kartai, o pastoviai ir visiems tos tautybės žmonėms** (m. p. J. K.). Kas nenori ta privilegija naudotis — ar tai būtų kunigai ar pasauliečiai — tie turi nevaržomą laisvę pereiti į kitą parapiją ir bažnyčią, bet neturi teisės tos privilegijos naikinti ar siaurinti toje parapijoje ir bažnyčioje, kuri tam skirta”.

Papildysiu J. E. žodžius dviem konkrečiais pavyzdžiais. Jei gerai prisimenu, apie 1934 metus Hitleris su Mussoliniu išlygino Italijos ir Vokietijos sienas Tirolyje. Gyventojams buvo duota laisvė apsispręsti, ar pasilikti vietoje, ar išsikelti Vokietijon (arba Italijon). Vietoje pasilikusieji buvo atiduoti visiškai italų (ar vokiečių) malonei. Gan greit fašistinė Italijos valdžia, norėdama kuo greičiau suitalinti likusius vokiečius, išleido įsakymą visus vaikus mokyti katekizmo tik itališkai, nebevertoti vokiečių kalbos. Bet Šventasis Tėvas Pijus XI tuojau pat pasipriešino ir pareiškė, jog niekas negali panaikinti tėvų įgimtos teisės mokyti vaikus savo gimtąja kalba.

Naujųjų 1942 metų proga, Pijus XII savo ganytojiškame laiške rašė: “Kultūrinės bei kalbinės tautinių mažumų sąvybės nei slapta, nei atvirai negali būti

slopinamos dorovės dėsniais pagrįstoje santvarkoje... Juo sąžiningiau valstybės vyriausybė respektuoja mažumų teises, juo didesniu pasitikėjimu ir sėkmingumu ji gali reikalauti iš valdinių lojaliai pildyti savo pilietines visiems bendras pareigas”.

Tad negalima nė kiek abejoti: Katalikų Bažnyčia ne tik neremia nutautinimo pastangų, bet ji stoja ginti skriaudžiamas tautines mažumas. O jei atsiranda Bažnyčios atstovų, pasiduodančių neva “patrijotizmui” ir norinčių visas tautybes vienos valstybės ribose suplakti į vieną, jie tai daro savo pačių, ne Bažnyčios vardu ir ne religijos principų įkvėpti.

Amerikos bažnytinė vyriausybė

Jei Katalikų Bažnyčios vyriausioji vadovybė gina mažumų teises, tai ar nėra de facto Amerikos vyskupai pasinešę amerikoniškojo “patrijotizmo” kryptimi? Daug kartų skaitėme ir girdėjome sakant, kad Amerikos vyskupų politika esanti greičiausiai suvirškinti visas tautiškasias parapijas.

Jokiu būdu negalima taip sakyti apie Amerikos Episkopatą bendrai. Esu buvęs daugelyje Amerikos vyskupijų. Esu girdėjęs ne vieną amerikietį vyskupą sakant pamokslus lietuvių bažnyčiose ir pabrėžiant: “Jūs esate lietuviai, palaikykite savo kalbą ir savo gražius tautinius bei religinius papročius”.

Esu įsitikinęs, jog daug kas bando savo pačių pažiūras ir nusistatymą pridengti vyskupų autoritetu, nes tikisi, kad “grinoriai” neis pas juos teirautis, ar jie, pav., draudžia mokyti vaikus katekizmo lietuviškai ar nedraudžia. O sykį aš ėmiau ir pasiteiravau! Mat, atsitiko, kad gerai lietuviškai katekizmą moką vaikai buvo sulaukyti nuo pirmos komunijos, kad, girdi, jie nemoką katekizmo angliškai, o to būtinai reikalaujant vyskupas. Ir iš pirmųjų šaltinių sužinojau, kad vyskupas tokio parėdymo niekada nėra išleidęs!

Panašiai atsitiko ir dėl lietuvių kalbos pamokų įvedimo į reguliarią pamokų lentelę. Mokyklos vadovybė teisina si negalinti tai padaryti, nes tai būsią prieš vyskupijos nustatytą tvarką. Pasi-taikė proga susitikti vyskupą. Išdėsčiau jam tremtinių tėvų pageidavimus. Jis man atsako: "Aš nematau jokių kliūčių, kodėl nebūtų galima turėti po pusvalan-dį pamokų kas dieną. Juk seniau taip ir buvo". Tai va, kaip kartais yra panaudo-jamas vyskupų autoritetas! Todėl iki kurs nors vyskupas žodžiu ar savo prakti-šku elgesiu nėra parodęs "amerikonini-mo" tendencijų, mes neturime teisės nė pagrindo kaltinti jį tokiu nekatalikišku nusistatymu.

Giliausioji priežastis

Kodėl Bažnyčia palaiko kalbų, apeigų ir papročių įvairumą? Kodėl ji gina tautinių mažumų teises? Ar tai nėra ne-leistinas jos politikavimas? Ne. Kitaip būti negali. Ir štai dėl ko.

Visos tautos yra pramatytos, supla-nuotos ir Dievo sutvertos tokios, kokios jos yra, o ne kitokios. Iš to fakto seka, jog Kūrėjas turėjo ypatingą tikslą kiekvienai tautai. Tas ypatingasis kiekvie-nos tautos tikslas yra iškelti, įkūnyti ku-rį nors žmonijos idėjos aspektą. Nė vie-na tauta, pati viena nesutalpina ir neiš-reiškia savyje visos žmonijos visų savy-bių. Socijologas G. Schmidt - Rohr ra-šo: "Kiekviena tauta yra tai ypatingas susiformavimas žmonijos minties (Men-schheitsgedankens), kiekviena tauta yra ypatinga ir skirtinga asmenybė ir ypa-tingai skirtingas žmogaus dvasios susi-formavimas". Todėl sunaikinimas ku-rios nors tautos yra kartu sunaikinimas žmonijos idėjos dalies, sunaikinimas da-lies jos tobulybės, išreikštos toje tautoje, yra žmonijos nususinimas.

Jau pats faktas, kad kuri nors tauta yra Kūrėjo sutverta tokia, kokia ji yra, duoda jai teisę tokiai, o ne kitokiai būti, savotiškai gyventi ir savo savotiškumą užtikrinti bei ugdyti. Šita teisė jai teko

su pačios egzistencijos faktu. Daugiau: užmačios sunaikinti tautą kėsina si į pa-ties Kūrėjo teises, priešina si Jo valiai. Juk Jis, kurdamas mus lietuviais, norėjo ir nori, kad mes lietuviai ir būtume, kad mes savo būdu spinduliuotumėm žmoni-jos visumoje dieviškosios išminties ir meilės dalelę. Atsisakydami būti lietu-viais, mes Dievui sakytumėm: "Tu, Die-ve, sutvėrei mane lietuviu. Bet Tu pa-darei didelę klaidą. Matyt nepagalvojai, kad aš iškeliausiu Amerikon gyventi ir nepadarei manęs amerikiečiu. Tai nepyk, jei aš pats ištaisysiu Tavo klaidą ir "su-siamerikoninsiu". Kurs protingas žmo-gus galėtų drįsti tarti savo Viešpačiui šitokius žodžius?

Akmenėlis ir tas duoda garbę Dievui vien tuo, kad jis yra akmenėlis. Ažuolas šlovina Sutvėrėją, būdamas ažuolu, bitelė bitele, asilas asilu. Lietuvis tą pa-grindinę (ontologinę) garbę Dievui gali suteikti, tik būdamas lietuviu. Tai yra mūsų švenčiausia pareiga ir sykiu nelie-čiama teisė ir mūsų pačių garbė. Niekas neturi teisės mums prievarta tai atimti, nepažeisdamas paties Kūrėjo valios. Štai kur glūdi giliausios kiekvienos tautos teisių šaknys. Jos yra šventos ir nelie-čiamos, nes jos siekia pačių giliausiųjų šventos ir neliečiamos Dievo išminties ir valios gelmių.

Grįžkime prie šio rašinio pradžios. Tenai klausėmės: "Kokie principai, ko-kie veiksniai galėtų versti mus, lietuvius, šitame krašte, protingai ir nenusižen-giant savo sąžinei, "suamerikonėti" ar pasilikti aiškiais lietuviais? Dabar atsakymas turėtų būti aiškus: "suameriko-nėti" antroje vietoje nusakyta prasme, neverčia jokie to vardo verti principai. O būti tikrais lietuviais mus įpareigoja Dievo - Kūrėjo valia, tokius mus sutvė-rusi. Tą pareigą ir teisę gina mūsų Mo-tina Bažnyčia ir tauriausi jos autorite-tai. Tą teisę pripažįsta ir gerbia Ameri-kos konstitucija bei įstatymai ir paga-liau plačioji amerikiečių visuomenė. O nutautėti reikalauja tik gerai neapsigal-

MOTERYSTĖS ESMĖ IR TIKSLAS

Praėjusiais metais "L. L." skyriuje "Prie šeimos židinio" buvo daug rašyta apie įvairius moterystės klausimus, ypač apie vyro ir žmonos santykius. Nuo tų santykių supratimo ir tinkamo sutvarkymo gali priklausyti ne tik žemiška, bet ir amžina šeimos narių laimė. Šeima yra priemonė žmonijai augti ir tobulėti. Kalbant apie santykius šeimoje, reikia skirti dvi tų santykių rūšis: a) santykiai tarp vyro ir žmonos; b) santykiai tarp tėvų ir vaikų. Be abejo, dar nebuvo pilnai išnagrinėti santykiai tarp vyro ir žmonos, pasitaikius progai, apie tai dar rašysime, bet šįmet daugiau vietos šeimos skyriuje norėtume duoti tėvų santykiams su vaikais, atseit, rašyti apie vaikų auklėjimą. Laukiame tėvų pasisakymų šiuo klausimu ir auklėtojų pagalbos — straipsnių.

Dviejų praėjusių metų straipsniuose jau buvo daugiau ar mažiau paliesta moterystės esmė ir jos tikslas. Vis dėlto iš skaitytojų laiškų matome, kad yra jiems dar daug neišskumų. Taigi, čia norime trumpai suglausti tai, kas jau buvo įvairiuose straipsniuose rašyta apie moterystės esmę ir jos tikslą. Tai gerai suprantant, nebus tiek neišskumų nei vyro santykiuose su žmona, nei tėvų su vaikais.

Moterystė yra sutartis. Tai yra vyro ir mergaitės susitarimas ir pasižadėjimas sukurti šeimą. Visa tai, **kas ir kaip**

voję mūsų pačių jau nutautę broliai. Jų reikalavimai neturi nė vieno objektyvaus pagrindo. Mes galime būti tikri amerikiečiai pirmąją prasme ir likti aiškūs lietuviai.

J. Kidykas, S. J.

susitariama, priklauso nuo to, **kam** susitariama, t. y. nuo tikslo. Jau sakėme, kad šeima yra priemonė žmonijai augti ir tobulėti, taigi, ir moterystės pagrindinis tikslas yra **vaikų gimdymas bei auklėjimas**. Todėl turi būti susitariama, kad sutartis šiam tikslui padėtų, bet ne kenktų. Iš čia išplaukia pagrindiniai tos sutarties reikalavimai, pagrindinės moterystės žymės. Kai šeimos sudarymo sutartis yra atliekama pagal šiuos reikalavimus, ji gauna ypatingą vertę ir kilnumą — tampa sakramentas. Taigi, moterystės sakramentą jaunavedžiams teikia ne kunigas, bet jie patys vienas kitam. Kunigas yra reikalingas tik kaip liudininkas, kaip Bažnyčios atstovas, kurs tą jaunavedžių sutartį ir juos pačius palaimina. Katalikų Bažnyčios yra išleistas pozityvus įstatymas, reikalaujantis šį sakramentą priimti kunigo akivaizdoje. Tai yra sąlyga, be kurios sutartis negalioja ir todėl nėra nė sakramentas. Išimtis gali būti tik tuose kraštuose, kur nėra jokio kunigo. Ten užtenka paprastų liudininkų. Jei nebūtų nė liudininkų, pav., jei vyras ir mergaitė moterystės sutartį darytų kokioj nors negyvenamoj saloj, sutartis galiotų ir taptų sakramentu tik jūdvių susitarimu, jei tik būtų susitarta pagal prigimties reikalavimus, be kurių pagrindinio moterystės tikslo nebūtų įmanoma pasiekti.

Tie reikalavimai yra du: moterystės **vienybė** ir **nesuardomumas**. Vieninga moterystė gali būti tik tarp dviejų: tarp vieno vyro ir vienos moters. Pats Dievas tokiu būdu įsteigė šeimą, sutverdamas vieną vyrą ir vieną moterį. Juk Dievas, kaip teisingai pastebi Šv. Jonas Križostomas, būtų galėjęs Adomui sutverti ir daugiau moterų, jeigu Jis būtų norėjęs, kad šeima būtų poligamiška. Adomas taip pat puikiai suprato Tvėrėjo mintį, tardamas, kad dėl moters vyras paliks savo tėvą ir motiną, ir juodu susijungs, ir bus **du viename kūne** (Prad. 2, 24). Kad paskui, patrijarkų laikais, buvo praktikuojama poligamija, tai teole-

gai mano, jog Mozės įstatymas buvo padaręs laikiną išimtį, kad po visuotinio tvano žmonija greičiau prasiplatintų. Kristus šią ypatingą dispensą aiškiai atšaukė. Tai matyti iš visų evangelijų ir iš Povilo laišku.

Poligamija (daugpatystė) neprieštarauja pagrindiniam moterystės tikslui, bet jį labai apsunkina. Žmonijos dauginimui ji gali ir padėti, bet kenkia vaikų auklėjimui. O juk vaikų auklėjimas nėra mažiau reikalingas dalykas, kaip jų gimdymas. Taip pat labai apsunkina pasiekti ir antraeilį moterystės tikslą, kurs yra abipusė parama ir pagalba. Vyras tikrai mylėti ir tinkamai globoti gali tik vieną moterį. Prie šios abipusės paramos ir pagalbos priklauso taip pat moralistų minimas „*remedium concupiscentiae*“ — žmogaus prigimtų palinkimų patenkinimas. Aišku, kad ir čia poligamija yra didelė kliūtis, ypač moteriai. Visiems suprantama, kad šeimos vienybei labai kenkia neištikimybė, kai vyras ar moteris pradeda draugauti ir santykiuoti su svetimais. Bažnyčios mokslas čia yra labai aiškus. Visuotiniame Tridento susirinkime buvo nutarta: „Jei kas sakytų, kad krikščionims yra leista turėti daugelį žmonių ir tai jokių dievišku įstatymu neuždrausta, tebūna atskirtas nuo Bažnyčios“ (Sess. XXIV, c. 2).

Panašiai to paties susirinkimo dekretas toliau kalba, paskelbdamas esant nuo Bažnyčios atskirtus ir tuos, kurie sako, kad Bažnyčia klysta, mokydama, jog moterystės ryšys yra nesuardomas net ir tada, kai kuri nors pusė sulaužo šeimos ištikimybę. Tikros moterystės tarp dviejų krikščionių ryšį nutraukia tik mirtis, niekas kita. Štai paties Kristaus žodžiai: „Kiekvienas, kurs paleidžia savo moterį ir kitą veda, svetimoteriauja, ir kas vyro paleistąją veda, svetimoteriauja“ (Luko 16, 18).

Bet ką daryti, kai dėl kokių nors priežasčių sugyvenimas tampa neįmanomas? Tada galima atsiskirti, tačiau tik ta prasme, kad kiekvienas gyvens atski-

rai, bet moterystės ryšys vis tiek pasilieka: vyras negali vesti kitos, o moteris negali ištekėti iki abudu bus gyvi. Apie šios rūšies skyrybas yra kalbama ir Šv. Mato evangelijoje (19, 9), kaip mano teologai ir Šventraščio aiškintojai.

Nesunku suprasti, kad skyrybos būtų didelė kliūtis tiek pirmaeiliams tiek antraeiliams moterystės tikslams. Skyrybos tai yra tikrą šeimą tragedija, jos židinio avarija. Paleista moteris lieka be globos, išsiskyrusiųjų vaikai netenka auklėtojų. Iškilmingai prižadėta amžina meilė nutraukiama, moterystės grožis, papuoštas sakramento kilnumu, sumindžiojamas. Taigi, Bažnyčia su savo aiškiais įstatymais nėra žmonių laimės priešas, nėra žiaurus tironas, bet šeimos laimės ir tikros meilės puoselėtoja bei saugotoja.

Visi moterystės įstatymai ir reikalavimai yra toki, kad jie lyg galėtų įstatyti šeimą į tą kelią, kuriuo eidama ji kuo lengviausiai pasiektų pagrindinį moterystės tikslą, kad joje būtų tęsiamas Kūrėjo pradėtas darbas. Šeimoje ne tik turi būti stengiamasi įžiebti naujų gyvybių kibirkštėles, bet ir saugoti bei rūpintis, kad tos įžiebtos kibirkštėlės neužgestų, bet augtų ir plėtotųsi. Sukurti naują gyvybę, rūpintis savo vaikų kūno augimu ir tobulėjimu yra, be abejo, labai kilni ir garbinga tėvų pareiga. Bet kur kas kilnesnė ir garbingesnė pareiga rūpintis jų sielos gyvenimu, jų auklėjimu.

Taip, tai yra kilniausia tėvų pareiga ir pagrindinis moterystės tikslas. Bet kilnumas įpareigoja. Taigi, ji yra ir pirminė, svarbiausia pareiga. Kažkas pasakė, kad vaiko auklėjimas yra visų menų menas. Tad tėvai turi būti tikri menininkai. Bus garbingas ir labai malonus „Laiškų Lietuviams“ uždavinys apie šį menų meną, apie šią kilniausią tėvų pareigą ateinančiuose numeriuose plačiau pakalbėti.

MEILĖS SŪKURIUOSE

Prisidengdama "Mamytės Aldutės" slapyvardė, "L. L." redakcijai Jūs rašote, skųsdamasi savo nelaimėmis. Skaudžiausia jų, kad negalite pasilikti skaisti, draugaudama su savo sužieduotiniu, kas Jus, nuoširdžią katalikę, labai kankina; kad negalite tokiais intymiais klausimais su nieku išsikalbėti, nes neturite kunigo, kuriuo galėtumėt pasitikėti, o mamai bijot net užsiminti apie savo vargelius.

Pabaigoje laiško pageidaujate sužinoti, kur gyvena kun. Vabalkšnis, kurio straipsnelį rūpimais klausimais — "Mamyte, pagalvok ir tu" — esat skaičiusi "L. L." 1950 m. liepos mėn. numeryje. Jums atrodo, kad jis galėtų Jus suprasti. Gal būt...

"L. L." Redaktorius Jūsų laišką kun. Vabalkšniui atsiuntė, prašydamas viešai atsakyti. Prašymą mielai pildau, nes tai yra ne tik Jūsų pageidavimo patenkimas, bet ir man pačiam proga plačiau išsitariani opiaisiais klausimais, kurie ne Jums vienai rūpi.

Apsigalvok, mergužele!

Gerbiamoji Aldute! Pradedant atsakymą, man peršasi daug minčių. Lyg norėtusi pabarti, kad be priežasties nepasitikit kunigais, per kuriuos Dievas, be abejo, Jums suteiktų daug šviesos ir suraminimo; kad taip toli nuėjot, kad mamytės reikia baimintis; kad sužieduotinį vadinat savo gyvenimo tikslu, kas galima sakyti tik kalbant apie Dievą. Bet nenoriu Jūsų skaudinti. Ką gi darysi! Žmonių gyvenime jau taip atsitinka, kad širdis nugali proto logiką...

Vis dėlto didelė nelaimė, jei širdis, neturinti proto, atsistoja vietoj proto ir tampa žmogaus vadovu. Štai dėl ko ne-

matot, kad Jūsų sužieduotinis nėra jau toks vertas meilės. Iš vieno kito laiško sakinio atrodo, kad jis vargu ar tebesilaiko bent kokių moralės principų. O jei jam nieko nėra šventa, išskyrus save, tai nieko gero, išskyrus juodą vargelį, negalite tikėtis...

Kad nereikėtų paskiau "šunelį apsikabinus" verkti, kol dar nevelu, norėčiau, kad pasimokytumėt iš kitų. Tuo tikslu parenku pavyzdėlį ir jį beveik ištisai atpasakoju iš vienos priėmėjos — "senosios Elzės Burger", kaip ji pati save vadiną, dienoraščio. Savo profesijoje ji yra išdirbusi 40 metų ir padėjusi pasaulį išvysti net 2283 naujagimiams! "Teko pergyventi ir išmukti daug dalykų... Svarbiausius užrašau... manydama, kad jie bus naudingi ne tik jauniems, bet ir seniesiems..." (40 Jahre Storchentante", Breslau, 1940 m.).

Kodėl aš likau netekėjus

"Kodėl tu, Elzbieta, netekėjai?" — dažnai girdžiu klausiant, ypač kai mamoms, pas kurias kartais reikia išbudėti kiauras naktis, pamato, kad su vyrais susitarti — švelniai ar energingai, pagal reikalą — aš puikiai moku.

Jau daug laiko... beveik 20 metų, kai svajojau turėti savąjį židinį, savo vaikučius... kai tikėjau į laimę tarpusavyje šeimos meilėje, kai pilna pasitikėjimo susižiedavau su tuo, kuris paprašė mano rankos...

Pasiūlymas buvo daug žadęs, nes jis buvo turtingas didelių fabriky direktorius. Vestuvės turėjo būti keliamos pas tetą, kur su juo susipažinau ir kur paskiau ilgai darbavau, ruošdama kraitį. Atrodė, viskas klojos kuo puikiausiai. Ir tetėnas, išsiklausinėjęs apie jį patį, patarė nepaleisti laimės. Mano širdelė liepsnojo... nesigėdžiu prisipažinti... Juk nustatyta Dievo planuose, kad žmonių širdys sutaptų... Manau, kad nei viena normali mergina negali likti indiferentiška prieš rimto džentelmeno meilės pareiškimus, jei jos širdis dar neužimta...

Vis dėlto savyje aš jaučiau kažką, kas mūsų sieloms trukdė visai sutapti: neišdrįsau su juo dalintis visomis savo mintimis, nei išlieti jam visų savo jausmų. Kažkas žybčiojo sieloje įspėjančio. Skersai kelią lyg būtų buvę nuleistos užtvaros, kurios man kliudė žengti pirmyn; už vis labiau, kai Albertas nesivaržydavo peržengti siauras ir griežtas mūsų šeimos papročių ribas ar tai žodžiuose, ar tai meilikavimesi, ar tai pageidavimuos. Jis visuomet stengdavosi man įkalbėti, kad kuo dažniau likčiau viena su juo vienu; kad šen ar ten su juo susitikčiau; kad vakarais su juo vienu išeičiau.

Šiuos pasiūlymus išgirdus, kartu, kažkur pasąmonėj, išgirdavau ir tolimus aliarmo signalus, nors dėl savo menko išsiauklėjimo neįstengčiau suprasti, kodėl. Nesupratau, dėl ko mes būtinai turime būti vieni. Šeimoje nebuvom įpratę į neprotingus suvaržymus, todėl pakankamai buvo progos bei laivės išsikalbėti, pažinti vienas kitą, aptarti bendrąją ateitį. Dėl to jo prašymų niekuomet nepatenkindavau, kas matomai jame išaukdavo panieką.

Kai jis sužinojo, kad rengiuosi grįžti namo, paprašė, kad jam “dovanočiau” visą dieną. Puiki proga, sakė jis, patirti “visą meilės malonumą...” Jis turįs tam teisės...

— Kokios teisės? Kai čia nebūsiu, visuomet galėsi aplankyti mane namie, pas mamą.

— Tu privalai vieną kartą man visa priklausyti... Tu turi įrodyti, kad mane myli; kitaip, aš galiu pradėti abejoti... jei ir toliau būsi tokia neprieinama, grotomis apsitvėrusi...

Jo prašymų prasmę anuomet per jausna buvau suprasti, bet didelė baimė užviešpatavo mane. Jo akių švelnumas vis daugiau keitėsi į degančią ugnį ir jų liepsnose besireiškiąs kažkoks žiaurumas mane gąsdintė gąsdino.

— Palik mane ramybėje. Nesupranau, apie ką kalbi. Visa aš priklausau tik

Viešpačiui Dievui. Niekam kitam!

Su tais žodžiais išėjau iš kambario, palikdama jį vieną.

Tačiau tokie nauji ir nesuprantami dalykai man nedavė ramybės. Kas slepiasi už tų keistų žodžių? Ką jis norėjo pasiekti? Reikia sužinoti bet kokia kaina! Tą patį vakarą nuėjau Švč. Mergelės Marijos bažnyčion, kur kitą dieną turėjo būti Žolinės atleidai. Katedros klebonas, senas, išmintingas kunigas, turėjo būti tas, kurio ryžaus paklausti išpažintyje apie visus nesuprastus dalykus.

Ir jis man gerai patarė. Teatlygina jam Dievas amžinybėje.

Teta išdrožė man šaunų pamokslą: aš neprivalanti taip elgtis su savo sužieduotiniu, kaip vakar: kas matė — jį vieną palikti! Kol esu tik sužieduotinė, negalinti elgtis, kaip man patinka. Nepasikaučiau jai to už bloga, nes ji nežinojo priežasties. Savo elgesiu buvau visai patenkinta.

Popiečiu Albertas vėl atėjo. Neslėpė savo blogo ūpo, buvo labai neramus. Pirmą progą vėl pradėjo vakar nutrauktą kalbą:

— Noriu aiškiai žinoti: nori ar ne man įrodyti savo meilę? Trečiadienis — mūsų diena! Ryoj išvažiuojam iš čia, o ketvirtadienį jau būsi namie.

— Ne! Turėčiau meluoti čia tetai ir vėl iš naujo namie mamai. Kas slepiasi, Albertai, už tavo sumanymų? Žinok, kol nebūsiu tavo žmona, nevažinėsiu su tavim vienu. Savo garbės vainiką aš padėsiu tik ant altoriaus!

— Bet po sužieduotuvių juk aš turiu teisių į tave, į tavo meilę. Argi svarbu, jei truput anksčiau ar vėliau...

— Niekas neturi į mane jokių teisių, jei jos prieštarauja Dievo teisėms. Nei tu! To, kas prieštarauja Dievo įsakymams, tu nesulauksi iš manęs jokiu būdu, niekuomet!

— Matyt, kad kaime augusi. Kokie seni prietarai. Kvailute! Nori, kad vyras atsisakytų savo meilės teisių? Jei tu mane bent trupučiuką mylėtum...

— Jei būtų tiesa, kad vyras negali skaisčiai gyventi, Dievas to jam nebūtų įsakęs. Ir jei tu tvirtini negalįs susivaldyti net ligi sutuoktuvių, kaip aš galėsiu pasitikėti tavo ištikimybe, kai tu būsi kelionėje?

— Turi žinoti, kad vyrai — ne moterys...

— Ne tik pati aš noriu skaisti įžengti į moterystę, bet taip pat, kad toks būtų ir mano vyras. Kitaip, geriau likti vienai. Dėl to mums neapsimoka daugiau burnos aušinti!

Įvyko, kaip pramačiau. Ne po ilgo laiko gavau jo laišką, kuriame rašė, laiką sužieduotuves nutrauktas. Su tokia atsilikusia, senos mados mergina, jis negalėjęs būti laimingas...

— Neverk, dukrele! Nusiramink! — guodė mane motina. — Jis nebuvo tavęs vertas. Tu nieko nepraradai. Padėkok Dievui, kad išgelbėjo nuo kryžiaus, kurį visą gyvenimą būtum turėjusi nešioti...

Šiandien suprantu, kad mamytė šventą teisybę sakė. Bet anuomet, o! daug kančios teko patirti. Matyti, kaip tavo išsapnuota laimė negrąžinamai nutolsta ir vien tik dėl ištikimybės Dievui, sunku... Tik pamėgus savo profesinį darbą, galutinai atgavau dvasios lygsvarą. Dabar žinau, kad Dievas ko kito iš manęs norėjo.

.....

Prieš metus laiko Albertas tapo valdyto fabriko prekybos agentu. Buvo vedęs. Rado moterį pagal savo pomėgius... moterį viskam pasiruošusią... Asistavau prie jos nelaimingo gimdymo.

— Sifilis... — kalbėjo gydytojas.

Po to tuoj įvyko skyrybos.

Prieš kurį laiką Albertas pradėjo romansą su fabriko kontoriste, kuri buvo 25 metais jaunesnė už jį. Kadangi aš gerai ją pažinojau, nutariau mergaitę ir motiną perspėti.

Veltui pastangos! Sužieduotinė net nesileido į kalbas:

— Ištekų, — pasakė ji.

Motina pridėjo:

— Mergaitė negali savo laimės užkasti. Suprask: tokia partija ne kasdien pasitaiko...

Mano žodžiai: “katalikė mergaitė už išsiskyrusio vyro negali tekėti; perdaug didelis amžiaus skirtumas; nelaimė pirmoje šeimoje”, buvo žirnių bėrimas į sieną.

— Vyrai pirma turi “išsidūkti”, — filosofavo motina, — paskiau tampa geri šeimos galvos. Įsivaizduok: koks uždarbis... koki namai... viskas apmokėta... perteklius... È! toki dalykai šiandien ant gatvės nesimėto.

Nusistačiusiems, žūt būt, išteketi mergaitėms patarimai veltui. Dar labiau jie veltui bet kokia kaina į marčias norintiems išleisti savo dukteris... Man ir šiandien mįslė, kaip motinos, kurios pačios jau pakankamai pergyveno šeimos kančių, taip lengvapėdiškai verčia savo dukteris už bet ko išteketi.

Prieš tris savaites buvo susituokta, aišku civiliniai. Truput vėliau pasaulio šviesą išvydo meilės vaisius...

O Elzbieta! Jei galėčiau sugrįžti atgal! Kaip gerai padarei netekėdama!... Kiek ginčų ir barnių jau vien tik dėl gimsiančio. Vos prieš kelias dienas, kai jau buvau pradėjęs sirguliuoti, kaip priekaištavo, kad išnešiojau iki galo... “Kvaile! — kalbėjo, — šiandien net ir tamsi kaimietė moka tokiomis naštomis nusikratyti...” Bet mama buvo mano pusėj: “prižadėjo tave vesti, tai ir privalo vesti. Jei padarysi, kaip jis nori, pames”. Ak, ir dabar, kai čia skęstu kančiose, jis su kita uliavoja... Tai sužinojau vakar iš laiško, kurį jis užmiršo savo kambaryje. O kad galėčiau grįžti atgal!...

Viešpatie, mano Dieve! Kokie geri yra senieji Tavo įsakymai, kokie šventi Tavo įstatymai! Nuo kiek skausmų ir vargų jie apsaugoja ištikimai jų besilaukančius.

.....

Nemanyk, Aldute, kad čia tik gražus apsakymėlis. Jei pats nebūčiau tiek

daug kartų girdėjęs to nelaimingojo “o kad galėčiau sugrįžti atgal”, nebūčiau Tau jo taikęs.

Žinau, kad nebūsi patenkinta vien perspėjimu. Norėtum išgirsti, kaip privalo elgtis mergaitė, tapusi sužieduotine. Gerai. Leisk tad man dar patiekti kitą tos pačios autorės papasakotą epizodėlį apie Juozą ir Juzę. “Ji, — rašo ji, — išgirdau iš paties direktoriaus lūpų, kai kartu su juo visą naktį budėjau prie jo žmonos Juzės, besirengiančios tapti motina”.

Protinga sužieduotinė

Mūsų miestelyje šiandien didelė šventė: primicijos ir vestuvės. Tai mano pirmųjų sutiktųjų dvynukų, stoties viršininko vaikų, šventė. Juozas laiko pirmąsias mišias, o Juzė išteka.

Visas miestelis žydi gėlėmis ir plevana vėliavomis. Kaip per Dievo Kūno šventę, baltai apsirėdę ir vainikais pasipuošę mergaitės renkasi prie mokyklos. Jos iškilmingai palydės jaunąjį kunigą į bažnyčią. Stotyje jo sutiktų laukia net iš gretimų miestelių atvykę orkestrai. Linksma saulė kyla, guosdama laukus, linksmindama visų širdis; taip pat ir mano. Kokios iškilmės! Ir visa tai dėl “mano” vaikučių!... Juozas — jaunas kunigas, Juzė — laiminga sužieduotinė.

Tai ne kasdieninės sutuoktuvės: ji išteka už audimo fabriko administratoriaus ir audeklų prekybos direktoriaus. Visi jai pavydi. Kiek mamyčių panaudojo visas gudrybes ir kiek dukrelių klasingai statė pinkles, kad tik kaip nors laimėtų jaunojo direktoriaus širdį. O Juzei, kuri net nepagalvojo apie tai, teko laimė...

Juzei nėra ko prikišti: tvarkinga ir ypač savo veiksmuose tiksli; netrūksta jai nei meilumo. Kad ir tekdavo nugirsti priekaištų bei apkalbėlių, bet ir jos nebuvo teisingos. Ji nedavė progų įtarinėjimams: ėjo visad tiesiai, nenukrypdamu nuo kelio ir už nieką nebūtų nusileidusi net menkiausiam negarbingumui.

Tik dėl to ji ir laimėjo sužieduotinį. Bus laiminga moterystė: visi ženklai tai rodo.

.....

Juzė verta šios dienos iškilmių. Kai jos broliukas Juozas, baigęs gimnaziją, pareiškė, norįs būti kunigu, antrasis jos brolis buvo bebaigiąs gimnaziją, trečiasis lankė universitetą, sesuo rengėsi ištekti ir dar trims mažaisiais teko rūpintis namieje. Kiek išlaidų! Tėvo uždarbio jau nebeužteko. Tada Juzytė, neturėdama nei 15 metų, nutarė tapti fabriko kontoros raštininke, kur galų gale, po visų mūsų pastangų, pateko. Reikėjo padėti broliui. Būdama gabi, greit išmoko stenografijos ir mašinarščio.

— Nesistenk, dukrele, niekam įsieteikti. Nepriiminėk dovanų nei pakvietimų. Neprašyk nieko kitų, kad nepasidarytumėi nuo jų priklausoma, — buvo jos tėvo patarimai.

Dar nedaug laiko praėjo, o ji jau visiems buvo žinoma, kaip uoli ir rimta mergaitė. Kadangi ji buvo, be to, graži ir gražių manierų, netrūko jos gerbėjų. Kai bandydavo kuris nors ją apdovonoti, mandagiai atsakydavo:

— Ačiū, neįpratus priiminėti dovanų.

Ir pretendentas, nieko nelaimėjęs, turėdavo grįžti. Buvo, kurie kitokiu keliu norėjo ją laimėti: pakviesdavo į teatrą, į koncertą.

— Jūsų pakvietimas labai malonus. Dėkoju. Bet kai noriu ten nueiti, bilietai pati nusiperku.

— Panele! Kodėl tokia senoviška?

— Priešingai: aš esu taip moderni, kad turiu drąsos daryti tai, kas man atrodo teisinga. Nenoriu niekam įsipareigoti ir nuo nieko priklausyti.

— Kokia išdidi! Argi ne visi, taip pat ir tu, esame iš tos pačios beždžionės? — išdrįso kartą vienas pašiepti.

— Kad beždžionė virstų žmogumi, to dar niekas nematė. Bet kaip žmonės virsta beždžionėmis, matau kiekvieną dieną, — be jokio piktumo atsikirto Juzė.

Taip pamažu ji buvo visų palikta ramybėje, išskiriant vieną savininko giminitį, kuris neiškentęs, drįso paglostyti jos veidelį.

— Atsiprašau! Rankšluostį galite rasti prausykloj. Aš nesu puotkelė jūsų suteptiems pirštams šluostyti!

— Koks liežuvis! — sumurmėjo anas išsinešindamas.

Pagarba Juzei augo. Visi su ja ėmė skaitytis, kaip su subrendusia, rimta moterimi ir saugojos per didelio artumo. Bet nemanykite, kad Juzė buvo įžūli mergaitė. Kol kiti likdavo savo vietoj, ji su visais buvo mandagi ir švelni. O savo pareigose buvo pirmoji ir viršininkų, jų tarpe ir prekybos direktoriaus, greit pastebėta. Buvo pakviesta stenografuoti pačias svarbiausias sutartis ir jas paruošti akcininkų susirinkimams. Taip ji nei nepasijuto, kaip buvo pakelta administracijos sekretore. Jos alga augo. "Juzė skiriasi iš visų mergaičių", — mąstė direktorius...

Juzei kartą apsirus, administracijoje buvo pajusta toks didelis jos trūkumas, kad pats direktorius tą pačią dieną atskubėjo jos ieškoti į namus. Taip susipažino su visa stoties viršininko šeima.

— Kaip mes jūsų pasigendame, Panele! Kuo greičiau sugrįžkit.

— Atsimenu Birsmark'o posakį: "nėra žmogaus, kurio nebūtų galima pakeisti kitu". Kai už dviejų metų baigs mano brolis studijas, tada...

— Negi norėtum mus palikti ir tapti jo šeimininke?

— Tuo pasirūpins jauniausioji mūsų sesutė. Aš tikiuosi tapti vaikų darželio globėja.

— Negi būtinai rūpintis svetimais vaikais?

— Tai nėra būtina. Bet kas žino, ar kada nors bus savųjų. Be to, kažin ar atsiras vyras, kuris būtų vertas būti mano vaikų tėvu.

— Bet jums gausus pasirinkimas, pavydžiui, kad ir iš visų mūsiškių.

— Dėl Dievo meilės! Nieko bendro nenoriu turėti su tokiais, kurie laksto paskui kiekvieną sijoną ir už šokolado plytelę tikisi galį įgyti visokią laisvę... Vargšai žmogeliai!...

Nuo tos dienos direktorių užvaldė pavadas. Kad tik kas nors nepaviliotų jam Juzytės! Tokiam savo mintyse jis jau suko kaklą... Bet taip neturėjo atsitikti.

Jai grįžus įstaigon, direktorius buvo nusistatęs ją laimėti sau. Buvo graudu pagalvoti, kad tą pražįstantį rožės žiedelį gali apnešti raštinės dulkės, it senas bylas. O jo puošnūs kambariai, rūpestingai vienos senos kaimynės prižiūrimi, prašėsi šeiminkės... Kokios kliūtys galėjo būti? Bet taip sklandžiai nevyko...

Kai po ilgų apsvaistymų, jis nusprendė familiariškiau su Juze pasielgti, ji labai nusiminė. Prisipildžiusiomis ašarų akimis vos pora žodžių teištare:

— Pone direktoriau!...

Direktorius suprato, kad elgtis pagal seną paprotį bus išmintingiausia. Tą pačią dieną jis nuvyko pas stoties viršininką ir paprašė dukters rankos.

Na, ir uošvis galėjo būti patenkintas tokiu žentu: jaunas, pavyzdingas katalikas, su užtikrinta ateitimi. Prašvito saulutė ir Juzei: ji dar nebuvo gerai supratęs, kad direktorių jau iš seniau buvo įsimylėjęs. Ir koks nusivylimas ją buvo užvaldęs, kai vakar ji buvo nutarusi: jis kaip ir kiti... Dabar tik ji suprato tikrąsias direktoriaus intencijas ir sumėlynavo prasiblaivęs dangus, kaip niekada...

Kadangi vestuvės buvo nutarta atidėti, iki brolio seminarijoj baigs studijas, tėvas labai nenoriai leido Juzei lankyti įstaigą, kurioje dirbo ir jos sužieduotinis.

— Dukrele, būk išmintinga, būk išmintinga... Už vis labiau atsargi. Laikykis taip skaisčiai, kad man ir mamytei galėtum žvelgti tiesiai į akis, be jokio sąžinės suvirpėjimo. Kartais nuoširdų bučkį sužieduotiniui, taip. Bet ne daugiau, dukrele, ne daugiau! Iki šiol buvai mergaitė be priekaišto, neapvilsk mūsų

pabaigoj. Neleisk savo skaistumo ap-
temdinti nei tam, kurį myli.

Gaila. Meilė sunkiai klauso proto lo-
gikos. Sužieduotinis kartą pasidavė sa-
vo degančios meilės impulsui. Bet su-
žieduotinę rado budinčią ir kovai pasi-
ruošusią:

— Pauliau! kuo laikai mane tu šian-
dien? Ar daviau tau bent mažiausios pro-
gos? Jei rytoj neateisi manęs atsiprašyti
į namus, draugystę baigsime! — Ir ne-
laukusi net darbo valandų pabaigos, išė-
jo.

Sekmadienį, 8 val. ryto, direktorius
jau laukė prie uošvio durų netikras, su-
mišęs: gal ir per anksti jis tikėjosi Juzy-
tės... Jis buvo per daug išmintingas ir
kuklus vyras, kad neprisipažintų netak-
to. Taip dar kartą buvo pastebėta, ko-
kia turtinga dvasia šviečia panelė Juzė.

.....
— Jei visos moterys būtų, kaip ma-
no žmona, — kalbėjo tą naktį man direk-
torius, — kiek būtų laimingų moterys-
čių! Tikėk: svarbiausia yra (apie ką
žmonės visai net nepagalvoja, galvodami

apie reformas) būti skaistiems prieš vy-
dybas. Jeigu visus žmones būtų galima
laimėti šiai dorybei, šeimų krizės bent
90% sumažėtų.

Va, koku būdu Juzė pastatė savo še-
mą ant laimės pagrindo. Jos vyras jai
buvo priverstas jausti pagarbą, ir žmo-
nos padangės netemdė nei mažiausi de-
besėliai.

Namų tvirtai negalima pastatyti ant
smėlio, bet ant kietos uolos.

.....

Ką galėčiau, Aldute, pridėti prie šių
pavyzdžių? Jie tikri ir gyvenimiški. Juo-
se glūdi visa, ką mano širdis troško Tau
pasakyti. Atsisveikindamas dar kartą
noriu atkreipti Tavo dėmesį į tai, kas
svarbiausia šiame ilgame laiške buvo pa-
sakyta: Viešpatie, mano Dieve! Kokie
geri Tavo senieji įsakymai, kokie šventi
Tavo įstatymai. Nuo kiek vargų ir
skausmų jie apsaugoja ištikimai jų besi-
laikančius.

Linkėdamas Dievo palaimos,

Jūsų K. Vabalkšnis.

Ar Moterys Neapkenčia Vyrų?

“Aiduose” (No. 4, balandžio m. 1951)
buvo atspausdintas T. Venckaus, S. J.
straipsnis “Psichoanalizė”, kuriame bu-
vo išdėstyta Psichoanalizės istorija ir
principai. Psichoanalizė turi labai svar-
bias ramifikacijas, į kurias autorius ne-
galėjo dėl vietos stokos įsileisti. Psicho-
analizė atrado svarbų pritaikymą vyro
ir moters dvasios moksle. Ar tiesa, kad
moterys neapkenčia vyrų? Psichoanali-
zė ryžtasi į šitą klausimą pagal savo
principus duoti atsakymą. Pirmiausia,
reikėtų manyti, kad atsakymas į šitą
klausimą neturėtų būti sunkus. Paklausk
moterų ir žinosi, nes reikėtų manyti, kad
pačios moterys yra labiausiai autorite-

tingos į šitą klausimą duoti atsakymą ir
kad jų atsakymas turėtų būti galutinis.
Kas gi geriausiai gali žinoti, ar moterys
vyrų neapkenčia, jei ne pačios moterys?
Moterys paklaustos, paprastai atsako,
kad jos tos neapykantos prieš vyrus ne-
turi. Pagaliau ir nematyti, kokios nau-
dos moterys turėtų, neapkęsdamos vy-
rus. Vis tiek jos turi su vyrais gyventi,
ir atrodo, kad jos iš to sugyvenimo turi
aiškiai matomos naudos. Pagaliau tai
atrodytų ir prieš gamtos harmoniją, jos
tikslingumą, įdėti į prigimtį lyčių anta-
gonizmą, nes tos dvi lytys siekia vienin-
gai vieno labai svarbaus tikslo — dau-
ginti žmonijos giminę. O psichoanalizė

tvirtina, kad moteryse yra nuo amžių įgyta, prigimta ir dar mūsų kultūros, civilizacijos ir auklėjimo padidinta neapykanta prieš vyrus. Psichoanalizė prileidžia, kad moterys, paklaustos, ar jos neapkenčia vyrų, tai paneigtų, nes jos biologiškai jaučiasi prie vyrų patrauktos, jos ilgai ir daug puošiasi, kad patiktų vyrams ir jaučiasi nebūšiančios laimingos be vyrų, nes negalėsiančios be jų įvykdyti savo moters pašaukimo. Ką tik moterys sakytų šitame klausime, kaip ir kituose panašiuose, Freud, Psichoanalizės steigėjas ir įkūrėjas, netikėtų joms, nes jis jas laikydavo neatviromis, nenuoširdžiomis ir nepatikimomis. Taigi, jeigu moterų tvirtinimų nepriimsi ir jom netikėsi, kas gi šitą klausimą gali išrišti?

Žiūrėkime, kaip Psichoanalizė šitą klausimą riša.

1. Psichoanalizė sako, kad moterys neapykantos jausmą vyrams turi, bet jo paprastai stengiasi neparodyti, jos jį **represijos** būdu nustumia gilyn, į sąmonę. Geras auklėjimas ir civilizacijos aplinkuma tuos jausmus moteryje padeda užspausti, užgniaužti, todėl moters "AŠ" to neapykantos jausmo neparodo ir nepraleidžia į paviršių. Mergaitė yra mokoma, kad, jeigu ji nori patikti, turi rodyti švelnų, šviesų ir malonų veidą. Ji turi mokėti "gražiai šypsotis". Bet tai nereiškia, kad tas neapykantos jausmas yra išnykęs. Jis pasilieka glūdėti sąmonėje, Freud sakytų, tame "Id" ar "Es". Jeigu kas moka sekti žmogaus prigimtį, jis gali pastebėti reiškinius, kurie parodo tą neapykantos jausmą. Pav., vyras pasakoja savo svečiams prie vaišių stalo savo pergyvenimus, savo garbingai išlaikytus egzaminus, savo pasisekimus profesijoje, kaip viršininkai juo pasitiki, kaip draugai jį vertina, kokias kadaise dideles žuvis pagavęs, kiek svarų svėrusios, kokio ilgio buvusios, kiek elnių, briedžių, stirnų medžioklėje nušovęs... Bet žmona nebeleidžia toliau tęsti, pertraukdama: "Tu, brangusis, viską su-

maišai ir nebeatsimeni. Žuvis, apie kurią kalbi, ne tiek svėrė, bet tiek, truputį mažiau, ne tiek kiškių nušovei, bet tiek ir tiek, arba tai įvyko ne tame ežere, bet kitame ir tt." Arba žmona pyksta, kad vyras nenuvedė jos į gerą kiną, kad aname kine geresnė filma, kad negerus svečius parvedė, kurie berūkydami pradeginę kilimą, viską pelenais apibarstė, nesimpatiški, kad neparnešė tinkamų pirkiinių, kad vyras per mažai į ją tekreipias dėmesio, kad su ta ir ta moterimi buvęs perdaug malonus ir tt. Visa tai yra aiškinama, kad moters sąmonėje yra mažiausiai kažin koks nepalankumas vyrui, pagal priežodį: "Nepatinka Jurgis, nepatinka ir jo kepurė", vadinasi, jeigu Jurgis patiktų, patiktų ir jo kepurė.

2. Psichoanalizė atranda, kad moterų širdies gelmėje glūdi pyktis ir nepasitenkinimas, kodėl vyrai turi visur viešpatauti. Moterys nenori sutikti su posakiu, kad vyrai turį ypatingas dovanas, kurios daro juos daugiau tinkamus valdyti pasaulį. Ar tiesa, kad moterys dėl to neapkenčia vyrų, jog jie viešpatauja pasaulyje ir valdo moteris? Ar tikrai moterys vyrams pavydi tų privilegijų? Ir jeigu jos tikrai pavydi ir pyksta, ar tas dalykas tikrai ardo gerą lyčių sugyvenimą? Psichoanalizė mano, kad visa tai didina moteryje neapykantos jausmus, ypatingai netekėjusioje moteryje.

3. Psichoanalizė moko, kad mūsų netikęs auklėjimas dar labiau padidino lyčių antagonizmą. Pradžioje visi — berniukai ir mergaitės — gyvena drauge, kartu žaidžia, kartu bėgioja, nėra tarp jų tokių dalykų, kuriuos vieni nuo kitų slėptų. Bet štai įvyksta pasikeitimas. Pati šeima, paskui dar mokykla prisideda, pradeda skleisti neapykantą tarp lyčių. Mergaitės turinčios gražiai elgtis, mokėti gražiai kluptelt, gražiai rėdytis, būti maloniomis, švelniomis ir nekaltomis, kaip lelijos ir rūtos, nesileisti su berniukais, nes jie esą "grubijonai", "indijonai", "cowboyai", žiaurūs, be išauk-

lėjimo, dažnai nepadorūs, blevizgoja prie mergaičių, negražiai elgiasi... O berniukams sakoma, kad jie nesileistų su mergaitėmis, kurios turinčios "ilgus plaukus ir trumpą protą", kurios esančios kvailos, bailios kaip pelės, nieko nesuprantančios. To pasekmė esanti ta, kad mergaitės, berniukų pravardžiuojamos, įgaunančios kovos nusiteikimą. Be to, mergaitės bręstančios anksčiau. Jos jau esančios "panos", o reaguojančios kaip moterys, ir jaučiančios savo moters pašaukimą; to paties amžiaus berniukai dar tebėra, kalbant Freud'o žodžiais, "ambivalentiškai", lytiniai neišsiferencijavę, nenusistovėję, ištižę, nevikrūs, nemandagūs, kurie yra mergaitėms tik pasityčiojimo objektu. O tikrumoje, berniukai labai daug galėtų išmokti iš mergaičių. Jeigu berniukai būtų mokomi senųjų riterių dorybių, gal tas antagonizmas žymiai sumažėtų.

4. Socialinis gyvenimas taip pat paąstrina lyčių santykius. Mergaitės svajojančios apie didelius dalykus, apie Hollywood'o artistes, apie operos solistes. Pasilikti namuose, tik virti valgius ir gimdyti vaikus, neįdomu. Kai moterys patenka į kolegijas, universitetus, į meno mokyklas, jos pastebinčios, kad vyrams visur duodama pirmenybė. Jeigu atsiranda vieta, tai pirmiau priima vyrus, tik antroje eilėje moteris. Ir jeigu priima, tai prasčiau temoka už darbą. Be to, moterys arčiau prisižiūrėjusios į vyrus, pamato, kad vyrai toli gražu jau ne tokie didvyriai ir šventi. Ir jie stebuklą nedaro. Ir gabumų atžvilgiu nepakanka būti vyru, kad būtum genijum. Dar daugiau, moterys pastebi, kad joms nėra ko gėdytis prieš vyrus. Ir jos galinčios gerai mokytis, ir tikrumoje dažnai geriau mokosi, negu vyrai. Vyrai taip pat eina atviromis akimis per gyvenimą. Mato, kad mergaitės ne visados yra Shakespeare'o Desdemonomis ir Dantės Beatričėmis. Mergaitės taip pat daro klaidų, turi ydų, jos taip pat mėgsta rūkyti, išgerti ir naktimis pasidaužyti bestudentaudamos.

Lyčių Konfliktas

Kad moterų neapykanta nėra vien tik kova dėl teisių, dėl lygybės, bet dėl kažin ko gilesnio, rodo šitie reiškiniai. Moterys tikrumoje turi visas teises, kurių norėjo. Politiniame gyvenime jos turi visa, ką ir vyrai. Jos turi visas balsavimo teises, t. y. gali rinkti ir būti išrinktos. Ir jos dar nėra patenkintos. Ekonomistai sako, kad didesnė dalis viso nacionalinio turto yra moterų rankose. Ir vis dar nori daugiau. Ir pagaliau, kas įdomu, jos ne taip jau uoliai tomis iškovotomis teisėmis naudojasi. Psichoanalizė mano, kad visos moters problemos pirmon eilėn glūdi lyties srityje. Moteris mananti, kad ji, kurios lytinės ypatybės ir savybės esančios giliai kūne paslėptos, mano, tartum jų neturinti, dar daugiau, tartum tas ypatybes kas nuo jos būtų atėmęs, pašalinęs. Pasekmė esanti ta, kad moteris jaučiasi pasyvi, "mieganti princesė". Freud'as tą reiškinį vadina "kastracijos kompleksu", o kiti angliškai vadina tą kompleksą "intimidation in the field of sex". Iš šito ir dar vieno kito reiškinio, kaip pav., "motinos kompleksas" ir "pavydėjimas vyriškų atributų", Freud'as išveda visas moters ypatybes. Moteris jaučia, kad ji yra lengviau pažeidžiama (vulnerable). Moters kuklumas tai esąs filogenetiškai išsivystęs šarvas, kuris moterį apsaugoja nuo sužalojimų (trauma). Mergaitė mato, kad berniukas yra geresnėje padėtyje, jam mažiau ko tereikia bijoti, jo milinė daugiau pakelia, negu mergaitės balta skarelė. Berniukui negresia pavojus pasilikti senberniu, jeigu jis to nenori, o mergaitėi gali atsitikti palikti senmerge ir be jos valios. Nėra abejojimo, kad viešoji opinija berniukams daugiau leidžia ir daugiau atleidžia, negu mergaitei. Tur būt, reikia būti mergaite, kad pastebėtum ir atsvertum visas tas ypatybes, kurios išcina berniukų naudai ir mergaičių nenaudai. Yra sakoma, kad kiekviena mergaitė pergyvena momentus, kada ji norėjo būti daugiau berniuku, negu mer-

gaite. O berniukai niekadados nenori būti mergaitėmis. Žydų berniukai pagal Talmudą (Mishna) turi kas rytą kalbėti šią maldelę: "Tu esi palaimintas, o Viešpatie mūsų Dieve, Visatos Karaliau, Kuris nesutvėrei manęs moterimi". Ir pati motina turėjo savo sūnų išmokyti tą maldelę!... Kas seka žmones, gali pastebėti dar vieną reiškinį, kad pačios motinos daug daugiau myli sūnus, negu dukteris. Nori, kad pirmas vaikas būtų berniukas. Pakanka būti svečiuose, tuojau pastebi, kad motina berniukui daug daugiau atidos rodo, negu dukteriai: mergaitę paliks nuošaliai, o berniuką glamonės. Freud'as vadina tą reiškinį "motinos kompleksu". Visą drauge suėmus, mergaitę įsitikina, kad moters padėtis lyčių atžvilgiu yra prastesnė.

Kokios yra to reiškinio pasekmės?

Nežiūrint visokių pavojų, dalis moterų išvysto normaliai, Freud'o terminologija kalbant, savo "Id", "Ego" ir "Super-Ego" ir tampa taip vadinamu "Ecce Ancilla Domini" (Štai aš Viešpaties tarnaitė) tipu, t. y. mergaitė, kuri susitaiko su savo moters likimu, drąsiai ir sąmoningai nori būti moterimi, tikra ir kilnia motina, arba vaidilute - vienuole. Tokios mergaitės neretai sutinkamos katalikiškose mokyklose. Ypatingai vienuolės moka išauklėti tokias mergaites. Jos išvysto tai, kas yra gražiausia moteryje. Gal Dievo Motinos kultas turi lemiančios reikšmės. Kita moterų dalis pasuka į vyrišką tipą. Čia atrandame visokio laipsnio virilizmo. Vienos tampa fanatiškos sufražistės. Jos dažniausiai atstovauja pačias radikališkiausias kryptis, griežčiausiai propaguoja eutanaziją, divorsus, abortus, birth control, kurios mėgsta mitinguoti ir kovoti prieš vyrus, kaip moterų skriaudikus. Religijoje gali tapti fanatiškai bedieviškos, kurios sunkiausiai pasiduoda atverčiamos arba perkabamos. Jos dažnai vengia moterystės, o jeigu kartais išteka, tai pačios tampa nelaimingos ir vyrą įtraukia į nelai-

mę. Gydytojai sako, kad 60 nuošimčių visų moterų Amerikoje yra moterystėje šaltos, t. y. lytiniai prastai arba visiškai nereaguoja savo vyro atžvilgiu. Sakoma, kad tik vienas nuošimtis tų šaltųjų priklauso nuo organiškios priežasties, visos kitos yra psichogeniškos kilmės. Daugelis kaltina vyrus, kurie moterystės pradžioje savo netaktu moteriai lytinį gyvenimą padaro kokybę. Tos pačios moterys kitų vyrų atžvilgiu gali reaguoti normaliai. Lengva suprasti, kad tokios moterys yra arba tampa neištikimomis arba eina prie divorsų. Tas moteryse dar labiau padidina neapykantą prieš vyrus. Kitos moterys lieka neištekėjusios. Jeigu patenka į mokyklą, pradeda tiranizuoti mergaites, visur mato moralinius pavojus ir neleidžia mergaitėms nė pažiūrėti į berniukus, nekaltant jau apie draugavimą arba šokimą su jais. Kitos moterys išvysto ypatingai baisius sadistinius jausmus vyrų atžvilgiu. Kas nežino, kad Ispanijoje per revoliuciją jos ypatingai žiauriai kamavo ir žudė vyrus, kunigus. Panašių atsitikimų pasitaikė ir Vokietijoje nacistų tarpe, koncentracijos lageriuose. Sunku suprasti, kaip ta švelni moteris, tas poetų ir dainių angelas taip toli gali nueiti! Specialistai mokslininkai pasakoja, kad prostitučių tarpe ypatingai yra daug tokių, kurios neapkenčia vyrų. Jos visai šalta kraujiškai su kažkoku malonumu ir pasitenkinimu gali apkrėsti vyrus baisiausiomis veneriškomis ligomis. Tai yra savo rūšies kerštas vyrams: "Tu atėmei man nekaltybę, padarei mane savo aistrų verge, atėmei mano moters garbę ir suardei mano būsimos motinos gyvenimą, dabar pats kentėk nuo manęs".

Lytinius santykius turi abi pusės gerinti: ir vyrai ir moterys. Moteryje yra didelės vertybės, kurios ir vyrui ir pasauliui yra brangios. Baikime Talmudo žodžiais: "Neverisk moters verkti, nes jos ašaras Dievas skaito".

J. Venckus, S. J.

Rūpinimieji klausimai

IŠ KUR ŽMOGUS?

“Kaip galima įrodyti, kad žmogus nėra kilęs iš beždžionės?”

N. Z.

Gerbiamasis,

Jeigu Tamsta klausiu, kaip galima įrodyti, kad žmogus nėra kilęs iš beždžionės, labai norėčiau iš Tavęs išgirsti, kaip įrodyti, kad jis iš beždžionės? Kokius argumentus turi? Sakysi: “Evoliucijos teorija taip moko.”

“Evoliucijos teorija,” — sakai. Sutinku. Tik, matai, vienas dalykas mokyti, o visai kitas — savo mokslą pagrįsti. Atsimink, kad patys evoliucionistai labai savo mokslu skiriasi ir

Evoliucionizmas evoliucionizmui nelygus.

Būtinai reikia išskirti bent dvi jo rūšis. Pirmasis yra ateistinis - bedieviškas evoliucionizmas (kiti jį monistiniu vadina). Jis moko: medžiaga amžina ir nesutverta; iš jos spontaniškai (staiga ir atsitiktinai) atsiradusi primityviškiausia gyvybės forma-celė; iš jos žemieji organizmai bei žemesnieji gyviai, o iš jų aukštesnieji iki antropoidų (žmogbeždžionių); iš šių pagaliau — žmogus su kūnu ir su siela. Siela yra niekas kita, kaip aukščiausias medžiaginių kombinacijų pasireiškimas.

Antrasis — teistinis evoliucionizmas (kai kas jį vadina dualistiniu). Šis nuo pirmojo esmingai skiriasi savo filosofiniais principais: pripažįsta, kad gyvybė ir žmogaus siela tiesioginiai Dievo sutverti.

Sutverdamas gyvybę, sako, Dievas davęs galios jai vystytis. Taip ji ilgainiui laipsniškai išsivysčius per įvairias

gyvulių klases iki antropoidų, o iš jų — žmogus. Šiam kūnui Dievas įkvėpęs racionalią sielą. Taip buvo sutvertas žmogus. (Plačiau apie evoliucionizmą pasiskaityk “L. L.” 1950 m. 10 ir 11 nr.).

Evoliucionizmo kritika

Visai neišlaiko kritikos ir yra perdėm klaidingas ateistinis evoliucionizmas. Jis prieštarauja filosofijai ir gamtos mokslui.

Filosofijai: tvirtindamas, kad medžiaga yra amžina, prieštarauja antrajam termodinamikos dėsnui: jei tai būtų tiesa, šiandien visatoje turėtų viešpatuoti ramybė, nebūtų jokio judėjimo, nes jau būtų išsiekvojusi visa energija, kurios dėka visatoje yra judėsiai ir simetrija. Taigi, medžiaga turi pradžią. O jei ji turi pradžią, tai ji sutverta (naujausi mokslo daviniai apie tai: “Enciclopedia Cattolica”, Vaticano, 1950 m.).

Prieštarauja gamtos mokslui: tyrinėjimų daviniai priešingi šiam tvirtinimui. Žymieji gamtininkai, kaip Pasteur, Spalanzani, Redi ir daug kitų, po ilgų bandymų priėjo tų pačių išvadų: gyvis tik iš gyvio.

Ir pats paprasčiausias gyvas organizmas esmingai skiriasi nuo negyvos medžiagos. Fizinės bei cheminės jėgos negalėjo sukurti gyvybės, nes įvykis būtų begaliniai didesnis už priežastį (patyrimas sako, kad įvykio priežastis, be jokių išimčių, yra visuomet didesnė už patį įvykį); negalėjo tai atsitikti laimingu sutapimu, atsitiktinai, nes tai prieštarautų probabiliškumo dėsniams.

Jei jau mokslo pradžia (apie gyvybės atsiradimą) yra klaidinga, negali būti teisinga ir pabaiga (apie žmogaus atsiradimą). Dėl visa ko, galime dar pridėti, kad tvirtinimas, jog žmogaus siela išsivysčiusi iš gyvulio, todėl tik laipsniškai, o ne esminiai skiriasi, prieštarauja eksperimentalinei psichologijai.

Dabar, tur būt, Tamstai bus aišku, kodėl Bažnyčia ekskomunuoja šio

mokslo puoselėtojus: jis yra melas. O nei vienas katalikas negali būti kataliku, negali priklausyti Kristaus Bažnyčiai, jei stovi ne tiesos, bet aiškaus melo pušėje.

Daugumoje neišlaiko krikstikos ir teistinis evolucionizmas. Nors jis—rimtas mokslas, duoda daug tikrų faktų, bet dar per daug jame sunkenybių ir neaiškumų, kad be rezervų galėtume stovėti jo pušėje.

Teisybė, kad geologiniuose žemės sluogsnuose, kuo jie jaunesni, tuo juose užtinkame tobulesnių gyvūnijos formų. Bet iki šiol dar niekas nepajėgė išaiškinti, koku būdu naujesniosios formos priklauso nuo senesniųjų. Sakoma, kad tai genetinė (kilmės) giminytė. Bet tai tik hiptezė — tvirtinimas be įrodymų.

Bendrai, modernieji paleontologai vis daugiau yra linkę ne į visuotinę evoliuciją, bet į laipsninę, t. y. linksta manyti, kad yra išsivysčiusios ne gyvūnijos klasės viena iš kitos, o tik klasės rūšys.

Todėl Bažnyčia šio evoliucionizmo nepasmerkia, jį toleruoja, bet pati jo, bent kol kas, nepripažįsta ir neleidžia mokyti savo mokyklose, kaip tikrą tiesą.

Įsivaizduoju, kad jei mudu asmeniškai apie šiuos klausimus diskutuotumėm, Tamsta mane sulaukytum ir paklaustum: "Ar Bažnyčia, palikdama evoliucionizmui atvirus vartus, neprieštarauja savo neklaidingumui ir tradicijai? Juk Šv. Raštas kalba tik apie fiksizmą (iškart sutvėrimas visų augalų ir gyvulių rūšių).

Nematau jokio prieštaravimo. Jūs turite gerai įsidėmėti: nei Šv. Raštas nei Bažnyčia — autorizuota jo aiškintoja — nėra gamtos mokslų mokytojai, o tik religijos. "Biblija nemoko žmonių, kaip dangus atsirado, bet kaip jiems atsirasti danguje" (Kardinolas Baronijus). Ji moko tikėjimo ir moralės.

Ir moko neklaidingai. Ji nėra Kristaus įsteigta mokyti geologijos, biologijos, astronomijos ar kitų mokslų. Ji moko teologijos. Ir tai daro jau 20 amžių be klaidos, nes Kristus, kuris paliudijo apie save, kaip apie Amžinąją Tiesą, yra visuomet su ja, yra jos galva.

Ir Senojo Testamento pranašai ir N. Testamente Kristus, antgamtinės tiesas aiškina tomis sąvokomis, kurias žmonės turėjo tais laikais. Pav., Kristus sako: "...kaip žaibas eina iš rytų ir pasirodo iki vakarų..." (Mt. 24, 27). Žinome, kad žaibas neina iš vieno krašto į kitą, bet iš viršaus krenta žemyn. Žinojo tai ir Kristus. Bet Jis prisitaiko prie tūlaikinių sąvokų. Taip pat Mozė kalba apie 6 tvėrimo dienas. Bažnyčia irgi taip mokė, kol mokslas neįrodė, kad tvėrimas — vystymasis vyko ilgais periodais. Bažnyčia dabar tai yra priėmusi. Juo labiau, kad mokslo atradimai neprieštarauja Šv. Rašto žodžiams, o tik jų pirmesniajam aiškinimui. Mat, hebrajų kalbos žodis "jom" reiškia kaip dieną, taip lygiai ir epochą. Taigi, mokslas ne prieštarauja Šv. Raštui, o tik padeda giliau jį suprasti. Vadinasi, moderniojo mokslo šviesoje nesikeičia Šv. Raštas, o tik jo aiškinimas.

Teistinio evoliucionizmo toleravimas yra visai pagal Bažnyčios tradiciją. Bažnyčia jau prieš 15 šimtmečių šv. Augustino lūpomis kalbėjo tą patį, ką ir dabar:

"1. Šv. Raštas yra be klaidų;

2. Negali būti prieštaravimų tarp pasaulinių mokslų ir Šv. Rašto. Dėl to nei teologai nei gamtininkai tenedaro galutinių išvadų tuose dalykuose, kurie neaiškūs;

3. Šv. Raštas nekalba apie gamtinius reiškinius moksliskai, bet pagal bendrąsias žmonių sąvokas" (cituota iš Trapist: "Facts about Reason, Revelation and Religion").

Ta išmintimi ir atsargumu Bažnyčia vadovaujasi ir dabar.

Bet užteks jau apie evoliucionizmą. Tamsta klausai apie žmogaus kilmę.

Ar žmogus iš beždžionės?

Žmogaus kūno kilmės atžvilgiu Bažnyčia laikosi lygiai taip, kaip ir teistinio evoliucionizmo atžvilgiu. Mes nesame tikri, kaip Šv. Raštas kalba apie žmogaus tvėrimą — tiesioginiai ar tik simboliškai. Jau prieš 15 šimtmečių šv. Augustinas mokė, kad Dievą - Tvėrėją mes neturime įsivaizduoti, kaip puodžių, žiedžiantį puodus. Užtenka, kad mes kaip ir seniausios tautos nuo neatmenamų laikų, pažįstame Dievą, kaip Tvėrėją. O koku būdu Jis tą tvėrimą vykdė — ant-raeilis dalykas. Juk evoliucija, kaip ir tvėrimas, reikalauja diriguojančios rankos bei išminties. Todėl ir ją galima pavadinti netiesioginiu tvėrimu arba tvėrimu plačia prasme.

Šio evoliucionizmo tvirtinimus priimti — labai daug sunkenybių: nei paleontologų tyrinėjimai nei religijų istorija nieko konkretaus nepasako. Evoliucionistas Bavink, peržvelgęs visas teorijas, liečiančias žmogaus kilmę, prieina išvados: „į visus šiuos klausimus, bent laikinai, neturime jokio atsakymo“ („Probleme und Ergebnisse der Naturwissenschaft“).

Didžiausia sunkenybė yra, kad iki šiol nesurasta tarpininko tarp žmogaus ir beždžionės. Jei prileidžiame, kad Dievas padarė žmogaus kūną ne iš neorganinės medžiagos, bet iš organinės — beždžionės organizmo, Jis dar daug turėjo prisidėti ir tiesioginiu tvėrimu. Sudarant galimybes veikti racionaliai (protiniai) sielai, beždžionės organizme reikėjo padaryti labai daug pakeitimų — patobulinimų. Bet tai jau ne evoliucija, o žmogaus tvėrimas iš organinės medžiagos.

Įrodymui, kad žmogus kęs iš beždžionės, evoliucionistai paprastai nutiesia „tiltą“ nuo žmogaus iki beždžionės. Tai yra viena paskui kitą sustatytos įvairiuose laikuose ir įvairiose žemės vietose rastos žmonių kaukolės. Iš jų šešios ar

septynios yra vertos rimtesnio dėmesio: 1. modernusis žmogus (homo sapiens); 2. Neandertalio žmogus (homo Neanderthalensis); 3. Heidelbergo žmogus (homo Heidelbergensis); 4. beždžionžmogis (pitecantropus); 5. Kinijos žmogus (sinantropus); 6. Aušros žmogus (eoantropus); 7. tarpžmogis (parantropus). Ši pastarąjį, sako, galime pavadinti beždžione su žmogaus dantimis.

Geras tiltas! Nuo moderniojo žmogaus pradžios (sako, jo amžius 15,000 metų) iki tarpžmogio (kurio amžius, sako, 7-800,000 metų!) tik 7 kaukolės. Kaukolės rastos ne vienam kuriam krašte, o įvairiose pasaulio dalyse... Kad tos kaukolės bent būtų pilnos! Dabar Heidelbergo žmogaus rasta tik žandikaulis, beždžionžmogio — tik viršugalvis, Kinijos žmogaus nežinia, ar kaukolė ir žandikaulis tam pačiam individui priklauso; su aušros žmogumi tas pat; tarpžmogio rasta tik dalis žandikaulio ir kelios kaukolės šukelės.

Tiesa, mokslininkai iš kaukolės dalies apytikriai gali atspėti kaukolės išvaizdą. Bet kad čia dažnai suklystama, pavyzdžių apščiai. 1922 m. amerikietis geologas Herold Cook Nebraskos upės vagoje vykdė kasinėjimus. Rado dantį, panašų į „beždžionžmogio“, rasto Javoje, dantis. Pagal tą dantį nupiešė visą žmogų, panašų į „beždžionžmogį“ (taip pat nupieštą) ir sukūrė teoriją: priešžmogis Amerikoje gyveno prieš 1 milijoną metų. 1928 m., vasario 20 d. Niujorko „Times“ paskelbė straipsnį: „The Million Dollar Tooth — milijono dolerių vertės dantis“. Mat, tiek kaštavę mokslininkų ginčai spaudoje, kol galų gale išryškėjo, kad rastasis dantis buvęs... šerno! Kiek jau kartų atsitiko, kad plačiai išpropaguotas „tarpininkas“ pasirodė buvęs gibonas ar šimpanzė. Ir dėl anksčiau patiektų „tarpininkų“ (ne vieno jie patiekiami, kaip neabejotini radiniai) pačių evoliucionistų tarpe eina nemaži ginčai. Taigi, dalykai netikri. Todėl ir mes turim teisės jais abejoti.

Su tikrumu galime kalbėti tik apie Neandertalio žmogų. Nors jo galva žymiai plokštesnė už mūsų, bet jis žmogus su kultūra ir religija: vartoja įrankius, stato kapus, prie mirusiųjų deda įrankius ir maistą, kas rodo jo tikėjimą į pomirtinį gyvenimą. Tačiau jis — joks tarpininkas. Tarpininko iki šiol nesurasta. Pastatytame “tilte” daug daugiau fantazijos negu realybės. Jei būtų teisybė, kad žmogaus kūnas evoliucijos būdu atsirado iš beždžionės, tai turėtume rasti ne tik mažiau tobulų žmonių už šiandieninį, bet ir tobulesnių beždžionių už šiandieninę. Tada tik galima būtų kalbėti apie tarpininkus ir tiltus.

Vienu žodžiu, kaip ir objektyvūs mokslininkai pripažįsta (pav., Bavink) vien mokslo keliu negalime susekti žmogaus pradžios. Kodėl tie skirtumai negali būti rasinio pobūdžio? Juk dar neseni laikai, kai tarpininku buvo laikomi negrai. Šiandien visi žino, kad tarp negro ir baltojo — tik rasiai skirtumai.

Evoliucionizmo pirmtakas, prancūzų mokslininkas Buffon (1707 - 1788) rašo: “Kiek daug rūšių patobulėjo arba išsigimė, pasikeičiant sausumai ir jūrai, atsiirandant palankiam ar nepalankiam klimatui, ir jau nėra tokios, kokios buvo pradžioje”. Kodėl tad ir žmogus, įvairių klimatinų įtakų pasekmėje, negalėjo savo vystymesi, vietoj pažengti, atžengti? Juk žemė yra pergyvenusi daug ilgų blogų perijodų. Vadinasi, niekas negali užginčyti, jog pirmasis žmogus galėjo būti tobulesnis ne tik už rastos seniausios žmogaus formas, bet ir už dabartines.

Gal Jūs paklauskite, kaip kadaise diskusijų metu manęs paklausė vienas studentas: “Tai kodėl mes seniausiuose žemės sluogsniuose neužtinkame to Dievo suvertoto tobulo Adomo palaiškų?” atsakau: negalima tvirtinti, kad mes visai nieko nesurandam. Pav., yra nustatyta, kad Neandertalio žmogaus gadyneje, o gal dar ir pirmiau, jau gyveno modernaus

tipo žmogus: tai “homo Aurignacensis” su nemažais meniniais sugebėjimais ir “Cro-Magnon” žmogus, nieku nesiskiriantis savo struktūra nuo dabartinio. Tai dar labiau patvirtina hipotezę, kad rasti kaukolių skirtumai yra ne laipsniniai, bet rasiai.

Manau, dabar aišku, kodėl Bažnyčia rezervuotai laikosi ir teistinio evoliucionizmo atžvilgiu ir kodėl net ligi šiandien mano, kad Šv. Rašto žodžiai reiškia ne perkeltą prasmę: Dievas tiesioginiai yra sutvėręs ne tik žmogaus sielą, bet ir kūną.

1941 m. klausiau dar jauno, bet Italijoj jau spėjusio šiuose klausimuose pasižymėti, prof. V. Marozzi paskaitų ciklą. Jis jį užbaigė žodžiais: “Ir kaip Bažnyčia galėtų keisti tradicinį Šv. Rašto aiškinimą, jei evoliucijos teorija (jeigu ją iš viso galima teorija vadinti) neranda nei eksperimentiniuose nei istoriniuose moksluose nė vieno įtikinančio argumento? Žmogus pasirodo staiga Kvaternarizmo laikotarpyje (jis tęsėsi apie vieną milijoną metų; prof. Marozzi manytu, žmogaus amžius ne ilgesnis, kaip 50,000 metų). Žmogus protingas nuo pat pradžios su visomis religijos ir dorovės apraiškomis, su esmingai skirtingu nuo gyvulių, prieš jį gyvenusių, kūnu”. Manau, kad šiais žodžiais ir aš galiu laisvą ką baigti.

Plačiau šiuo klausimu Tamsta rasi jau spausdinamoje knygelėje: “Kas žiūri ir nemato?” Bus gaunama “L. L.” administracijoj.

Jūsų Kristuje

V. Gutauskas, S. J.

Kiekvienas nori turėti greta savęs tiesą, bet ne kiekvienas nuoširdžiai nori atsistoti greta tiesos.

Whately

Nesuprasti Atsakymai

Dažnai skaitytojai parašo mums laiškus, kuriuose pasisako nesupratę kokio nors straipsnio ar atsakymo į klausimus. Kiti atsiunčia klausimų, į kuriuos jau pirmiau buvo atsakyta. Norime čia padėti vieniems ir kitiems.

Svetimų laiškų skaitymas

Skaitytojas O. G. rašo, kad jam atrodęs nepilnas atsakymas, duotas praėjusių metų 9-tame numeryje apie svetimų laiškų skaitymą. Jis norėtų sužinoti, ar žmona gali skaityti vyrui adresuotus laiškus, o vyras — žmonos laiškus. Ar žmona gali rašyti be vyro kontrolės, o vyras be žmonos kontrolės.

Šeimos gyvenimas nebus laimingas, jei nebus pasitikėjimo vienas kitu. Tai, gi, tikrai būtų pasitikėjimo stoka, jei vyras ir žmona kontroliuotų vienas kito laiškus. Žinoma, jei abudu taip laisvai susitaria, gali kontroliuoti. Tai gali būti kartais naudinga, ypač jeigu jis ar ji rašo kam nors abiejų arba visos šeimos vardu. Tame atsakyme buvo pasakyta, kad tėvai gali kontroliuoti savo nepilnamečių vaikų laiškus. Bet kai kurie tėvai taip gražiai yra išauklėję savo vaikus, kad jais gali visiškai pasitikėti, ir nėra jokio reikalo kontroliuoti jų laiškus, nors būtų ir nepilnamečiai. Na, bet vyras ir žmona paprastai yra pilnamečiai...

Kai kurie vyrai sutinka, kad žmonos skaitytų jiems adresuotus laiškus, bet jei nesutiktų, negalima ant jų pykti ir jais nepasitikėti. Paslapčių, kurios visiškai nekenkia gražiam sugyvenimui, gali turėti kiekvienas. Būtų tikrai neleistina, kad žmona ar kas kitas skaitytų tokių asmenų laiškus, kurie gali turėti profesinių paslapčių, pav., medikai, advokatai, teisėjai. Visiems, manau, yra aišku, kad ne tik kunigai negali kitiems pasakoti apie savo penitentų nuodėmes, bet nei gydytojai be paciento leidimo negali kitiems pasakoti apie jo ligas.

Apie rožančiaus kalbėjimą

Kitam skaitytojui yra nesuprantamas praėjusių metų 10-tame numeryje buvęs paaiškinimas apie rožančiaus kalbėjimą. Jis nustebė, kad ten buvo parašyta, jog kalbant rožančių galima galvoti apie viską, kas turi šiokią ar tokią religinį atspalvį, kad rožančių galima kalbėti įvairiausiose vietose: traukiny, autobuse, vaikščiojant sode.

Skaitytojas sulygina šį paaiškinimą su tų pačių metų 9-tame numeryje rastu sakiniu: "Geriau yra melstis širdimi be žodžių, negu žodžiais be širdies". Atrodo, kad prieštaraujama. Bet jokio prieštaravimo čia nėra. Kiekvienas turi pripažinti, kad malda turi būti žmogiška, bet ne papūgiška, t. y. reikia protingai melstis, reikia suprasti tai, ką sakai, bet ne tik mechaniškai išmoktus žodžius kartoti, nieko negalvojant.

Taigi, ir rožančių kalbėti yra geriausia tokioj vietoj ir tokiu būdu, kad galėtum kuo geriausiai susitelkti. Tačiau ne visuomet tai yra galima. Kartais žmogui tenka būti tokiose vietose, kur yra sunku susitelkti. Kartais jam tenka ko nors ilgai laukti ir sėdėti, nežinant, ką daryti, ką veikti. Žmogus paprastai vis apie ką nors galvoja, jeigu jis nemiega. Taigi, autorius norėjo tik tai pasakyti, kad tokiose aplinkybėse esant, geriau yra kalbėti rožančių, nors ir negali susitelkti, negu būti visai nieko neveikiant ir išstatant save pavojun užsiiminėti visai nenaudingomis ar net ir blogomis mintimis. Kalbant rožančių, gal būt, vis ateis kokia nors naudinga, gyvenimiška mintis. Taigi, toks rožančiaus kalbėjimo būdas nėra idealus, bet yra geriau, negu nieko. Tokiose aplinkybėse, kai padarai visa, ką tik gali, nors galėtum ir nedaug, tavo veiksmas yra nuopelningas. Dievui yra svarbiau žmogaus noras ką nors gera padaryti. Jam ne tiek yra

svarbu, kokius rezultatus žmogus pasieks, bet kiek geros valios ir pastangų jis parodys.

Apie ką jau buvo rašyta

Du skaitytojai iš Kanados klausia tokių dalykų, apie kuriuos jau buvo rašyta, taigi, jiems patariame kur nors gauti tuos laikraščio numerius ir pasiskaityti. Vienas rašo apie celibatą ir sako, kad būtų daug geriau, jei kunigai vestų. Sužinkame su kai kuriais jo argumentais ir pripažįstame, kad celibatas gali turėti ir plusų ir minusų. Bažnyčia jį įvedė ne kunigams kankinti, bet apsaugoti juos nuo šeimyniškų rūpesčių ir duoti galimybės geriau ir laisviau pasišvęsti ne tik savo žmonai ir vaikams, bet visiems, kurie prašys jų pagalbos. Jei, pasikeitus

laikams ir aplinkybėms, Bažnyčia matys, kad celibatas atneša daugiau minusų, negu plusų, ji galės jį panaikinti. Bažnyčia čia nėra fanatiškai užsispyrus. Neseniai ji davė leidimą perėjusiam į katalikų tikėjimą protestantų pastoriumi priimti kunigo šventimus ir gyventi su žmona. Bet apie šį klausimą buvo plačiau rašyta 1950 m. kovo mėn. numeryje.

Kitas nesupranta, kaip galima suderinti žmogaus laisvą valią su tuo, kad Dievas viską žino, kaip žmogus pasielgs. Apie tai buvo rašyta 1950 m. spalio mėn. numeryje.

Ateinančiuose numeriuose duosime eilę straipsnių apie protestantus ir apie pagrindinius tikėjimo skirtumus tarp protestantų ir katalikų.

Juozas Vaišnys, S. J.

Staline, Apdovanok Juos!

Žinau, Šviesiausioji Saule, kad tu nelieki skolingas geriausiems savo tarnams! Geresniu maistu, patogesniais butais, įvairiausiomis privilegijomis ir medaliais apdovanoji geriausius savo korikus, kurie tau padeda naikinti pačioje partijoje bet kokią opoziciją ir tavo "išlaisvintų" tautų pasipriešinimą visiškam suvirškinimui!

Tau be galo malonu žinoti, kad šimtai moterų negali susisiekti su vyrais ir tūkstančiai vyrų turi gyventi atskirti nuo žmonių, nuo šeimų.

Juk pagal tavo valią tūkstančiai vaikučių yra atimti nuo tėvų ir, sudėti į valstybines prieglaudas, rusinami, bolševikinami. Taip tu sunaikini kitų tautų prieauglį. Ne vienu medaliu atžymėjai tuos savo tarnus, kurie masėmis žudė politinius kalinius, kurie vaikučių galvas triuškino į sienas, kurie prievartavimais į savižudybę varė moteris.

Bet tu pamiršai, visiškai vieną klasę savo geriausių bendradarbių! Mes lietuviai turime vyrų, kurie suardo savo draugų ir pažįstamųjų šeimas: patys pasiima jų moteris, o moterys pasivilioja sveti-

mus vyrus. Jie dirba tavo darbą. Jie griauja lietuviškos šeimos atsparumą. Apdovanok juos Lenino ordinais! Mes turime tėvų ir motinų, kurie mirštančiai tautai neduoda prieauglio! Tyčia neduoda, nes jiems taip patogiau. Ir tau, Staline, taip patogiau. Apdovanok ir juos, nes ir jie tavo bendradarbiai! Mes turime motinų kurios pačios žudo savo dar negimusius kūdikius! Apdovanok ir jas, Staline, jos yra tavo artimiausios bendradarbės — sutaupo kulkas ir darbo jėgą — mažiau bereiks užtrukti tavo budeliams mūsų tautai išžudyti!

Gaila, aš negaliu patiekti tau vardinių sąrašų! Bet tu turi pagelbininkų visuose teismuose, ligoninėse, ir daugelis gydytojų mielai suteiks tau nusipelnusiųjų sąrašus. Jie bus ilgoki! Eis į tūkstančius. Bet koks padaršinimas bus kitiems ir kitoms tau patarnauti! Nepraleisk progos, Šviesiausioji Saule, apdovanok mūsų šeimų ardytojus ir vaikų žudytojus savo garbingiausiais ordinais! Jie tavo naudingiausi bendradarbiai.

Tavo baismės nusipelnęs

Nebendradarbis

“Laiškų Lietuviams” Administracija nuoširdžiausiai dėkoja va-
jaus premijų fundatoriams:

1. Žinomam Čikagos gydytojui Dr. Zenonui Danilevičiui (Rezid.
3241 W. 66th Pl.; ligonius priima: 10748 S. Michigan Ave., tel. Water-
fall 8-3060), aukojusiam 200 dol.

2. Ponui B. Palutsis, 6914 S. Campbell Ave., aukojusiam 50 dol.

3. Aukojusiems po 25 dolerius:

P. Aleksui Dargiui, 2425 W. Marquette Rd. (Vaistinė ir smul-
kių prekių krautuvė);

P. Juozui Mozeriui, 3236 S. Halsted St. (Taupymo ir skolini-
mo bendrovė);

Roosevelt Furniture Company, Inc., 2310 W. Roosevelt Rd.
(Baldai, kilimai).

Taip pat nuoširdžiai dėkojame ir kitiems asmenims, suaukoju-
siems dar 38 dolerius.

Jeigu dar neskaitai, tai tuoj užsiprenumeruok Tėvų Jėzuitų
leidžiamą mėnesinį žurnalą

Ž V A I G Ž D Ė

Nuo šių metų jos Redakcija ir Administracija yra perkelta į Či-
kagą. Redaguoja uolus “Laiškų Lietuviams” bendradarbis Tėvas Jo-
nas Kidykas, S. J.

“Žvaigždė” yra Maldos Apaštalavimo organas. Jos ypatingas tiks-
las paprastu ir visiems suprantamu būdu skleisti tarp lietuvių Jėzaus
širdies garbinimą.

Kaina metams tik du doleriai.

Adresas: “Žvaigždė”, 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Lesevicius, Mr. Juozas
4126 So. Rockwell St.
Chicago 32, Ill.

VISI Į "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" PLATINIMO VAJŲ!

Nuo 1952 m. sausio mėn. 1 d. iki liepos mėn. 15 d. vyksta "L. L." platinimo vajas. Trys platintojai, surinkę daugiausia užsimokėjusių skaitytojų, gaus šias dovanas:

pirmas — 150 dolerių,

antras — 100 dolerių,

trečias — 50 dolerių.

Be to, keturios dovanos, po 25 dol. kiekviena, burtų keliu teks kitiems platintojams.

SALYGOS:

1. Platintoju skaitomas, kas suranda bent penkis naujus skaitytojus.

2. Už kiekvieną naują skaitytoją ar penkis senų skaitytojų prenumeratos atnaujinimus platintojui užskaitoma po vieną tašką. Kiek platintojas surinks taškų, tiek gaus bilietų 25 dol. dovanai laimėti.

3. Kiekvienas platintojas galės laimėti tik vieną dovaną.

4. Platintojams, kurie praėjusiais metais gaudavo didesnę "L. L." skaičių (nemažiau penkis egzempliorius) savo vardu, atnaujinant prenumeratas, užskaitoma po vieną tašką už penkis senus skaitytojus ir po vieną tašką už kiekvieną naują.

"L. L." prenumerata Amerikoje ir visuose kituose kraštuose tik vienas doleris metams.

Adresas:

"Laiškai Lietuviams", 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.